

Dobrý pastýř

Brněnský pravoslavný věstník

číslo 2

únor 2004 l.P.

*Zdráva buď, milostiplná
Bohorodice Panno,
neb z tebe zasvitlo
Slunce spravedlnosti,
Kristus Bůh náš,
jenž osvěcuje ty,
kdož jsou ve tmě.
Raduj se i ty,
starče spravedlivý,
neboť jsi přijal na své lokte
Osvoboditele duší našich,
darujícího nám vzkříšení.*

*(tropar svátku
Obětování Páně, hlas 1.)*

O pokoře

Pokora je našim největším učitelem. Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává svou blahodať. (Jak. 4,6) A Boží blahodať je tím nejpodstatnějším. V tom spočívá největší moudrost. Buď proto pokorný a řekni si: „I když jsem pouze prach země, i o mě pečuje Hospodin ve své starostlivosti, i na mně se projevuje Boží vůle...“ A když pak tato slova proneseš nejen svou myslí, ale i svým srdcem, se smělostí, jak se sluší na pravého křesťana, a složíš vše na Hospodina, s pevným odhodláním podrobit se Boží vůli, ať by byla jakákoli – tehdy se před tebou rozestoupí tmavá mračna a vysvitne slunce, které tě osvítlí a zahřeje. Poznáš skutečnou radost od Hospodina a vše se ti ukáže jasným a průzračným. Přestaneš se trápit a lehce ti bude na duši...

ctihodný Anatolij Optinský mladší

Draží bratři a sestry v Kristu, milí čtenáři,

Slovo úvodem

neuplynuly ani tři měsíce a s Boží pomocí se nám podařilo dokončit práci na druhém čísle *Dobrého pastýře*. Jsme rádi, že jste nám projevili svoji přízeň, už jen tím, že jste si časopis v chrámě zakoupili.

Nechceme, a zatím ani nemůžeme jakkoli hodnotit naši dosavadní práci, vždyť stojíme stále jen na počátku. Ustavičně si však připomínáme slova proroka Davida, který říká, že „nebude-li dům stavět Hospodin, nadarmo se namáhají stavitelé“ (Ž. 127, 1). Kéž by naše práce a úsilí dosáhly alespoň ceny oněch evangelních „dvou haléřů“ (Luk. 21,1-4), které byly obětovány z dobré vůle a dobrého předsevzetí a které byly Pánem pochváleny.

Po svátku Narození, v němž jsme s radostí a úlevou přivítali našeho Pána – „*kteřý proto přišel na svět a proto se narodil, aby vydal svědectví pravdě*“ (Jan 18,37) – připlouváme nyní po vlnách církevního kalendáře k dalšímu velkému svátku. Svátkem **Obětování Páně** si připomínáme setkání starce Simeona a prorokyně Anny s dlouho očekávaným Spasitelem, Pánem Ježíšem Kristem. Připomínáme si památnou událost, v níž si symbolicky podávají ruce Starý zákon se zákonem Novým: poslední spravedliví Starého zákona – ctihodný Simeon a prorokyně Anna – byli Bohem uznáni za hodné, aby se osobně setkali s nositelem Nového zákona, v jehož osobě již rozpoznali Božství i lidství.

Co však bylo pravým plodem onoho „obětování dvou malých holoubátek“ za malého Ježíše? Byla jím Spasitelova vlastní oběť za branami města, jeho Kříž, kterým světu přinesl vysvobození z hříchu a z moci ďábla. Toto předpaschální, postní číslo by nám mělo pomoci hlouběji vniknout do tajemné Kristovy oběti. Jak toho dosáhnout? Odpověď je veskrze evangelní: projít křížovou cestou Kristových strádání, rozpoznat vlastní nemoc a připravit se, abychom mohli důstojně a s čistým svědomím spatřit „prázdný hrob“, z něhož zasvitlo světu Světlo Vzkříšení. Jestliže chceme spolu s Kristem zvítězit nad tělesnou i duchovní smrtí, musíme přijmout nejprve svůj kříž. Bez ukřížování není vzkříšení: v životě našeho Spasitele, stejně jako v životě každého křesťana.

Vstupujeme do období čtyřicetidenního **Velkého postu**. Mějme, prosím, na paměti zejména dosažení pokory: právě pokora by se měla stát nejkrásnější ozdobou našeho odříkání. Ve svém duchovním usilování se proto zdržujme nejen nadměrného a chutného pokrmu, ale předně hříchu, zlých myšlenek a odsuzování, neboť „Bůh dává svou blahodat pokorným, pyšným se však protiví“ (Jak. 4,6).

Za celou redakční radu Vám přeji vše nejlepší k svátku Obětování Páně a děkuji za Vaši shovívavou podporu a modlitby. Zůstaňte nám, prosím, i nadále věrni.

Váš m. d.

O svátcích

Obětování Páně

Svátkem Obětování Páně si Církev připomíná významnou událost pozemského života našeho Pána Ježíše Krista: čtyřicátého dne po svém narození bylo Božské Dítě přineseno do jeruzalémského chrámu, tehdejšího centra náboženského života izraelského národa (Luk. 2, 22-40). Podle Mojžíšova zákona (Lev. 12) nesměla žena po porodu po dobu čtyřiceti dní vcházet do Božího chrámu. Po uplynutí této doby pak obvykle přicházela s malým dětátkem do chrámu, aby vzdala chválu Hospodinu a vykonala očistující obět, jež spočívala v přinesení dvou hrdliček nebo páru holoubátek.

Přesvatá Panna–Bohorodice tuto obět nepotřebovala, neboť porodila sám Pramen čistoty a svatosti, jež počala bez účasti muže, z Ducha Svatého. Protože však i v této významné chvíli zůstala vzorem poslušnosti Boží vůli, podřídlila se i ona předpisům Mojžíšova zákona.

Osobnost starce Simeona

Spravedlivý Simeon byl podle svědectví sv. evangelisty Lukáše jedním z vyvolených Božích mužů, kteří očekávali osvobození Izraele a na nichž spočíval Duch Svatý (Luk. 2,25).

Ve 3. století před Kristem vládl v Egyptě král Ptolemaios Filadelfos, který měl přání zaplnit svou velkolepou alexandrijskou knihovnu texty svatých písem. Zatoužil i po židovském Starém zákonu, a proto pozval vzdělané muže z Jeruzaléma, aby jeho text přeložili do řeckého jazyka. Tehdejší židovské synedron (velerada) vyslalo do Egypta 72 učených starců, mezi nimi i spravedlivého Simeona. Práce byla podle podání dokončena ve velmi krátkém čase a nazvána „Překladem 72 vykladačů“, slavnou Septuagintou. Právě z tohoto textu vycházel dosud platný církevně–slovanský překlad Starého zákona, vytvořený již v 9. století našimi velkomoravskými věrozvěsty sv. Cyrilem a Metodějem.

Ctihodný Simeon dostal tehdy za úkol přeložit knihu proroka Izaiáše. Když narazil na slova „*Aj panna počne a porodí syna*“ (Iz. 7,14), považoval slovo „panna“ za chybné a chtěl je nahradit slovem „žena“. Tehdy se mu však zjevil anděl a zadržel jeho ruku se slovy: „Důvěřuj tomu, co je zde napsáno, sám se totiž přesvědčíš o tom, že se vše vyplní... a nezemřeš, dokud neuvidíš Krista Pána, který se narodí z Přečisté Panny.“ Spravedlivý Simeon uložil vše do svého srdce a zasvětil svůj život toužebnému očekávání Mesiáše.

Církevní podání praví, že v době, kdy byly Simeonovi zjeveny okolnosti

jeho zesnutí, zbývalo do doby narození Krista ještě celých 240 let. Stejná povátná tradice Církve nás zpravuje o tom, že poté, co na své ruce přijal narozeného Spasitele světa, opouštěl spravedlivý Simeon tento svět jako třisetšedesátiletý stařec!

Setkání Božího Dítěte s proroky Simeonem a Annou

V Lukášově evangeliu se vypráví, že po vniknutí Ducha Svatého přišel stařec Simeon do chrámu právě ve chvíli, kdy do něj Přesvatá Panna a spravedlivý pěstoun Josef přinášeli malého Ježíše, aby splnili zákonný obřad. Zbožný Simeon vzal Dítě na své lokte, vzdal díky Bohu a pronesl prorocství o Spasiteli světa:

Nyní propouštíš služebníka svého, Pane, podle slova svého v pokoji, neboť viděly oči mé spasení tvé, které jsi připravil před obličejem všech lidí, světlo k osvícení národů a slávu lidu tvého izraelského.

(Luk. 2, 29-32)

Když Marii a Josefovi požehnal, obrátil se Simeon k Ježíšově matce a řekl jí památná slova: „*Hle, položen jest tento ku pádu a ku povstání mnohým v Izraeli a na znamení, jemuž bude odpíráno. A tvou vlastní duši pronikne meč, aby byla zjevena smýšlení mnohých srdcí.*“ (Luk. 2,34-35)

V chrámě se nacházela též čtyřiaosmdesátiletá vdova Anna, která byla prorokyní a „*kteřá nevycházela z chrámu, sloužíc Bohu v postech a modlitbami dnem i nocí*“. Ve chvíli, kdy byl do chrámu přinesen malý Ježíš, i ona „*přišla a chválila Pána a mluvila o něm všem, kteří očekávali vykoupení v Jeruzalémě*“ (Luk. 2,37-38).

Do narození Krista žili všichni spravedliví muži i ženy ve víře v příchod zaslíbeného Spasitele světa a toužebně jej očekávali. Poslední spravedliví Starého zákona – ctihodný Simeon a prorokyně Anna – byli Bohem uznáni za hodné, aby se osobně setkali s nositelem Nového zákona, v jehož osobě již rozpoznali Božství i lidství. V události setkání obou svatých lidí s Božím Dítětem si tak symbolicky podávají ruce Starý zákon se zákonem Novým.

Slavení Obětování Páně

Svátek Obětování Páně (církevně-slovansky „Sretěnie Hospodně“, tedy „Setkání s Pánem“) je jedním ze svátků „dvanáctera“ a náleží k nejstarobyljším svátkům křesťanské Církve. S patričníou slavnostností je však slaven teprve od 6. století. Proč?

V roce 528, za vlády byzantského císaře Justiniána, postihlo Antiochii velké zemětřesení, které si vyžádalo životy několika tisíc lidí. V těžkých dnech bylo jednomu zbožnému křesťanu zjeveno, aby byl svátek Obětování slaven daleko slavnostněji než doposud, neboť jeho význam si toho zaslouhuje. Když pak bylo v den svátku slouženo všenoční bdění a uskutečněn průvod s křížem, živelné pohromy v Byzanci rázem ustaly. Od té doby slaví pravoslavná Církev i tento svátek, podobně jako ostatní významné církevní svátky, s náležitou úctou a slavnostní bohoslužbou... neboť milosrdný Bůh shlédl ze své velebnosti na ponížení svého stvoření a prokázal lidem velké dobrodiní.

zpracoval m.d.

Příprava k Velkému postu

Příprava k Velkému postu začíná již brzy po svátku Zjevení Páně (8./21.1.). Po svém křtu odešel Kristus na čtyřicet dní do pouště, aby se postil, zápasil a nakonec zvítězil nad ďábelskými pokušeními. Na památku této události byla Církví ustanovena **svatá Čtyřicátice** neboli **Velký půst**.

Období přípravy na svaté a spasitelné období Velkého postu začíná Nedělí o celném a farizeovi a končí Nedělí syropustní. Svatá Církev nás připravuje na vstup do Velkého postu s dostatečným předstihem: odstraňuje vše, co by nám mohlo překážet v opravdovém pokání, a současně pečuje o to, abychom se naučili všemu potřebnému pro duchovní život, abychom nabyli ducha upřímného dojetí a zkroutěnosti. V bohoslužbách přípravného období postupuje svatá Církev jako vojevůdce, který dobrotivým a moudrým slovem chválí a připravuje své vojíny na boj s nepřitelem. Připomíná vše, co by mohlo věřícího odvrátit od odhodlání postit se a činit pokání. Ve svých svatých vzpomínkách se Církev vrací až k prvním dnům světa a člověka, k blaženému stavu našich prarodičů a k jejich pádu, aby nám ukázala počátek hříchu a vzbudila bolest nad našimi vlastními hříchy. A přivádí nás až k době příchodu Božího Syna na zem, aby nás obrátila k Bohu.

K namáhavému úsilí postu nás svatá Církev připravuje postupným přivykáním, „zabydlováním se“ ve zdrženlivosti. V průběhu celého týdne po Nedělí o celném a farizeovi je povolena konzumace masité stravy (ve středu a pátek není půst). V dalším týdnu jsou znovu ustanoveny posty na středu a pátek. V posledním předpostním týdnu (od masopustní do syropustní neděle) pak dochází k dalšímu, vyššímu stupni přípravy ke zdrženlivosti: po celý týden je zakázáno požívání masité stravy a naopak povolena strava mléčná - mléka,

vajec a sýrů. Tato zvláštní příprava k postu svaté Čtyřicátice je velmi starým ustanovením Církve, ve svých dílech se o ní zmiňují již takoví učitelé víry IV. století, jakými byli sv. Basil Veliký, sv. Jan Zlatoústý či sv. Cyril Alexandrijský.

Samotný **Velký půst** je pro pravoslavného věřícího spasitelným obdobím celkového duchovního očistění a posvěcení. Dosáhnout takového očistění a posvěcení je možné jen pod podmínkou úplného zanechání hříchu, úplné změny způsobu života včetně myšlenek, pocitů i skutků, tedy úplného obnovení člověka a jeho duchovního znovuzrození. K našemu znovuzrození je však zapotřebí dlouhodobého, těžkého a namáhavého úsilí („podvihu“), k němuž se musíme stále vybízet, přinucovat a současně zůstávat bdělými. Rozhodnutí k duchovnímu úsilí a vytrvalost v něm je na nás, musí se zrodit v našem srdci; jeho výsledek však více záleží na Božím milosrdenství, na všepůsobící Boží blahodati. Proto se často a s horlivostí modleme, aby nám Pán otevřel „bránu pokání“, rozlomil naše zkaženělá srdce a vzbudil lítost nad hříchy, protože bez lítosti není opravdového pokání. Modleme se, aby Pán zažehl v našem srdci opravdovou lásku, protože bez lásky nebude ani upřímné pokání trvalé. Modleme se, aby Pán oživil a dal křídla našemu duchu svatou nadějí, protože bez naděje by srdce kajícího bylo zadušeno žalem.

mátuška Anna Podracká

Modlitba postní sv. Efréma Syrského

Pane a Vládce života mého, chraň mne od ducha lenosti, sklíčenosti, panovačnosti a prázdnomluvnosti. Ducha pak čistoty, pokory, trpělivosti a lásky uděl mi, služebníku svému. Ó Pane a Králi, dejž, abych viděl provinění svá a neodsuzoval bratra svého, neboť tys blahoslaven na věky věkův, amen.

V době formování naší místní církve, jež byla z Boží milosti utvrzena na kameni pravoslavné víry, bylo možno spatřit mnohé opravdové vyznavače a vlastence, kteří byli nejen připraveni položit život za svého bližního, ale kteří až do konce svého života nesli pokorně a tiše svůj kříž jako mocnou zástavu vstříc Pánu (II. Kor. 5, 8). Velkým vzorem a podporovatelem našich věřících a kněží byl člověk svatého života, oddaný pastyř nejen srbské církve a právem mnohými považovaný za „apoštolům rovného“ – sv. vladyka Dositej, metropolita záhřebský. Na území bývalého Československa prožil tento velký člověk tři roky svého života a s mnohými překážkami zde konal misijní dílo, o něž věřící tehdy formující se Československé církve na čele se svatým vladykou Gorazdem žádali Srbskou pravoslavnou církev. Vzpomeňme proto nyní tohoto světce, jehož památku jsme si nedávno připomínali (31.12./13.1.).

Životy svatých

Svatý vladyka Dositej (Vasić)

metropolita záhřebský, vyznavač srbský

Učíteli Pravoslavi

*a příklade ctnostného života a čistoty,
zářivý svíce celého světa,*

Bohem poučený klenote všech biskupů,

ó nejmoudřejší Dositeji,

učením svým jsi všechny osvětil,

ó flétno duchovní,

pros Krista Boha, aby spasil duše naše.

(tropar, hlas 8.)

Metropolita Dositej se narodil 5. prosince 1878 v Bělehradě na svátek sv. Sávy Osvíceného. Jeho matka byla Češka a sám vladyka uměl dobře česky. Studoval nejprve na gymnáziu, poté v bohosloveckém semináři v Bělehradě, který absolvoval r. 1899. Již o rok dříve přijal mnišský postřih a byl rukopoložen na jerodiakona. Jako stipendista pak odešel na Kyjevskou duchovní akademii, kterou zakončil r. 1904 už jako jeromonach s akademickým titulem kandidáta bohosloví, když úspěšně obhájil diplomovou práci s názvem: *Pravdivost zázraku vzkříšení z mrtvých Krista Spasitele*.

Po získání teologického vzdělání v Rusku odjíždí sv. Dositej do Německa; je přijat na Berlínskou univerzitu, kde se věnuje studiu protestantského teologického myšlení. Po dvou letech přechází do Lipska, aby zde studoval experimentální a čistou filosofii. V letech 1907-9 již přednáší v bohosloveckém seminá-

ři v Bělehradě, poté je jako stipendista Ministerstva pro vzdělání a církevní záležitosti vyslán na studijní pobyt do Francie. V Paříži navštěvuje slavnou Sorbonnu a Vysokou školu sociálních věd, zabývá se studiem sociologie a filosofie. V roce 1910 se stává studentem univerzity v Ženevě, kde pobývá až do vyhlášení balkánské války v r. 1912. Po návratu do Srbska je dne 25. května 1913 rukopoložen na biskupa nišského.

V době I. světové války přijímá sv. vladyka Dositej úděl svého pronásledovaného národa a aktivně se podílí na různých formách charitativní činnosti a pomoci lidem strádajícím válkou. Během válečného konfliktu je dokonce nějaký čas vězněn. Do své biskupské eparchie se vrací teprve v r. 1918 a krátce nato zde zakládá dětský dům pro válečné sirotky - spolek „Císařovna Helena“. Ve své charitativní činnosti neustává sv. vladyka ani po skončení války a zakládá např. domov pro slepé děti při monastýru sv. Jana nedaleko města Niše.

Vladyka Dositej upřímně miloval srbský národ a staral se o to, aby nebyli zapomenuti ti, kteří položili svůj život na oltář své vlasti. Dal proto ve městě Niši vztýčit památník místním hrdinům zahynuvším v roce 1821 během bojů za osvobození srbského národa od osmanského jha. Vladyka byl znám jako velmi energický a pracovitý člověk. Krásně se o něm vyjádřili Slovinci z Ljublaně, když při návštěvě Niše řekli místním obyvatelům: „Vám je snadné být (dobrymi) Srby, když máte takového vladyku. Kdyby i naši kněží a biskupové byli takoví, nikdo by nevystupoval proti jednotě našeho národa a neexistovala by žádná moc, která by nás mohla rozdělit ve víře, že jsme všichni jednotní a nerozdělitelní bratři.“

Po I. světové válce se část věřících nově vzniklého Československa obrátila na Srbskou pravoslavnou církev s prosbou o pomoc při obnově a organizaci pravoslaví na území Čech, Moravy, Slovenska a Podkarpatské Rusi. Srbská církev pověřila tímto misijním úkolem vladyku Dositeje, který uměl velmi dobře nejen německy a francouzsky, ale též česky a rusky. Tři roky svého života pak strávil po boku svého vladyka Gorazda a vynikal svědomitou prací ve prospěch naší znovuoobnově místní pravoslavné Církve.

Krátce po svém příjezdu na naše území v r. 1920 zavítal vladyka Dositej na Moravu. Zde ho očekávalo vřelé přijetí: v každé železniční stanici, již tento pravoslavný biskup projížděl, vladyku vítaly zástupy věřícího lidu. Poté, co vladyka Dositej dorazil do obce Litovel, odebral se s místními obyvateli pěšky do Chudobína, doprovázen žactvem, sokoly a orchestrem. Byla to vskutku mimořádná událost: po tolika letech převahy římskokatolické církve vchází na svátek

Květné neděle do moravské vesnice první slovenský pravoslavný archijerej. V Chudobíně vykonal vl. Dositej pravoslavnou bohoslužbu, které se účastnilo velké množství národa. Po jejím skončení se obrátil k lidu se slovem, ve kterém jej prosil, aby český a moravský národ zůstal věrný právě Kristově Církvi, neboť pouze v ní je skutečný pokoj, láska a Boží požehnání.

Mezi národem byl vl. Dositej natolik oblíben, že jeho misijní činnost přivedla zpět k pravoslaví velké množství do té doby katolických věřících. Mnohým to bylo trnem v oku, a tak se snažili všemožně proti vladykovi vystupovat a zastrášovat jej. Vl. Dositej však ničeho nedbal, dále navštěvoval především moravské obce, konal bohoslužby - nebylo-li chrámu, konal je pod odkrytým nebem - a organizoval českou národní církev. Pořádal přednášky, rukopokládal kněze a později společně s vl. Gorazdem světil pravoslavné chrámy. Podobným způsobem byl aktivní i na tehdejší Podkarpatské Rusi, kde byl ještě za života ctěn jako „apoštolům rovný“.

Když vladyka Dositej odvedl své velké misijní dílo v Československu, navrátil se zpět do vlasti, kde působil jako biskup nišský až do r. 1932. Pro své bohaté diplomatické a misijní zkušenosti byl Posvátným synodem srbské církve často vyslán jako delegát na mezinárodní konference či krátkodobé pobyty do Švýcarska, Řecka, Bulharska a jiných zemí. Za svou činnost byl vyznamenán mnohými vyznamenáními, jmenovitě Řádem sv. Sávy Srbského I. stupně, Zlatou medailí za chrabrost, Řádem bílého orla IV. stupně, Řádem karadjordjevičovské hvězdy¹ či Řádem ruského a srbského rudého kříže.

V roce 1932 byl jmenován prvním metropolitou záhřebským. V chorvatském Záhřebu založil sv. vladyka kupř. pravoslavný monastýr sv. Paraskevvy a velmi svědomitě se zde staral o svou svěřenou pastvu. Jeho biskupskou a pastýřskou práci ovšem velmi znesnadňovala protivenství ze strany místních katolických občanů. Chorvatští katolíci mu mimo jiné vyčítali i jeho misijní působení v Československu. Samotné Československo se sv. vladykovi podařilo navštívit ještě dvakrát: v r. 1935 se zúčastnil vysvěcení katedrálního chrámu sv. Cyrila

1 Karadjordjevičové byli srbskou knížecí a později královskou dynastií.

a Metoděje na pražské Resselově ulici, v r. 1939 pak přijel na pozvání sv. vладыky Gorazda za účelem vysvěcení katedrálního chrámu v Olomouci.

Vладыka Dositej působil „na dálku“ i ve svém rodném Srbsku: po určitou dobu spravoval eparchii Horní Karlovce-Banja Luka a v době nemoci tehdejšího srbského patriarchy Varnavy vedl jako nejstarší člen Posvátného synodu biskupů záležitosti celé Srbské pravoslavné církve. Po Varnavově zesnutí a volbě nového patriarchy se stal sv. vладыka Dositej duchovním správcem arcidiecéze bělehradsko-karlovické.

Vладыkova činnost na katedře záhřebského metropolitě přerušilo r. 1941 napadení Jugoslávie nacistickým Německem a vyhlášení tzv. Nezávislého státu Chorvatsko. Jako první pravoslavný hierarcha na chorvatském území byl sv. vладыka Dositej zajat a uvězněn ustašovci (stoupenci nacionální fašistické organizace v Chorvatsku v období II. světové války). Již vážně nemocného a na lůžko upoutaného vладыku tehdy násilím vyvedli z jeho eparchiálního sídla. Před domem již na něj čekal rozvášněný dav římských katolíků oddaných Třetí říši, převážně žen, které sv. vладыku vláčely po ulicích Záhřebu, všemožně ponižovaly a hrubě napadaly.

V těžkém psychickém stavu a v podlomeném zdraví byl sv. Dositej hospitalizován v nemocnici „milosrdných sester“. Spíše než o nemocnici však šlo o vězení: katolické sestry jej namísto léčení těžce mučily a ponižovaly. Každý

den byl bičován a jinak ponižován, jeho vousy mu byly téměř všechny vytrhány. Opakovaně mu byla vyčítána jeho misijní činnost v Československu a na Podkarpatské Rusi. Po mnohém mučení a strádání byl vладыka Dositej převezen do Bělehradu a umístěn v monastýru Uvedení Přesvaté Bohorodice do chrámu. Zde už ho mohly zahrnout starostlivou péčí místní pravoslavné monašky. V důsledku těžkého mučení a psychického trýznění však vладыka Dositej brzy umírá, dne 13. ledna 1945. Jeho tělesné ostatky jsou umístěny v hlavním chrámu bělehradského monastýru Uvedení Přesvaté Bohorodice do chrámu.

Na pravidelném shromáždění archierejského sboru Srbské pravoslavné církve v roce 2000 byl metropolita Dositej za svá mučednická strádání a vyznavačství pro pravoslavnou křesťanskou víru přičten ke sboru svatých Srbské pravoslavné církve jako vyznavač. Jeho památku slavíme 13. ledna (31. prosince dle juliánského kalendáře).

Kolik jen inspirace a duchovní síly načerpáme, připomínáme-li si životy našich svatých pastyřů, kteří vpravdě dobrý boj bojovali, běh svůj dokončili a víru svou zachovali! (II. Tim. 4, 7) Snažme se, abychom byli vedeni jejich příklady, neboť máme jistotu, že u nich nacházíme zdravý zdroj myšlenek, slov i skutků víry a lásky. Vždyť všechno snesli pro vyvolené, aby i oni spasení došli, které je v Kristu Ježíši ve věčné slávě (II. Tim. 2, 10). Amen.

připravili Marek Malík a Michal Dvořáček

Existuje pouze jeden rozdíl mezi křesťany a těmi, kteří nevěří v Krista. Pro křesťany je zákonem Boží spravedlnost, pro nevěřící je to lidské právo. Spravedlnost lidí je ničím v porovnání se spravedlností Boha. Náš Pán jako první uplatnil tuto Boží spravedlnost. Když ho soudili, neobhajoval se, když na něho plivali, nestěžoval si, když trpěl, nevyhrožoval, ale všechno vytrvale a mlčenlivě snášel bez sebemenšího odporu. Připustil dokonce, aby mu vzali i jeho oděv, a tak byl Bůh ponížěn před svým stvořením. Nejdůležitější ze všeho však bylo, že nejenže nežádal pomoc od lidských zákonů, ale naopak, ospravedlňoval své mučitele před svým Otcem a modlil se za ně, aby jim bylo odpuštěno: „*Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.*“ (Luk. 23, 34)

starec Paisij Svatohorec

Již více než tisíc let se první neděle Velkého postu nazývá „Nedělí (svátkem) Pravoslavi“. Sv. Církev si v tento den připomíná vítězství pravoslavné víry nad obrazoborectvím a obecně nad všemi herezemi (bludnými učenými). Připomíná si slavnostní znovuoobnovení úcty ke svatým ikonám, ke kterému došlo r. 842 za vlády byzantského císaře Michaela a jeho matky, blažené císařovny Theodory, a konstantinopolského patriarchy sv. Methodia.

Pravoslavi v zrcadle české literatury

Slavnostní „obřad pravoslavi“ byl odpradáвна sloužen s náležitou úctou také v Rusku. Základ obřadu – ostatně jako celou křesťanskou víru – přejali Rusové od Byzantinců, postupně mu však vtiskli svéráznou podobu. A právě této specificky ruské formě oslavy Neděle pravoslavi se za svého pobytu v Moskvě obdivoval přední český literát a novinář 19. století Karel Havlíček Borovský. Ve vztahu k Rusku je nám spisovatel Karel Havlíček znám spíše svým výsměchem všemu, co na Rusi nalezl pokryteckého. Jeho článek o Svátku pravoslavi, zařazený do jeho známých Obrazů z Rus, však ukazuje, že se nezajímal jen o pokleslé jevy tehdejší ruské společnosti, ale dokázal hluboce ocenit i to, co u Rusů nalezl cenného, a neváhal na to poukázat s výzvou k následování. Uved'me nyní několik pasáží z jeho práce.

Karel Havlíček Borovský – Svátek pravoslavnosti

(...) Na ruskou zem hledí skoro všechny národy evropejské s jakýmsi ousměškem; mnohé a velké nedůstátky tohoto mladého v evropejské rodině státu, dílem však i závist jsou příčinou, že se o Rusi v ostatní Evropě nesmýšlí a nemluví jinak než asi v tom smyslu: Co dobrého můž povstati z Galileje?! – Poněvadž se však od nepohyblivého kamene, od nerozumného mravenečka učiti může moudrý člověk, nepochybuji, že by si i starodávná, vycvičená Evropa aspoň v něčem mohla najít ponaučení v barbarském, mladém Rusku. Pročež zde popíšu překrásný obyčej ruské církve, ku kterému nenajdeme nic podobného u všech národů evropejských a který mne potěšil a povzbudil tak velice, že bych již pouze kvůli němu své cesty do oněch vzdálených, k cestování nepohodlných krajin nelitoval. Jest to zvláštní slavnost, kterou pravoslavná církev vykonává v první neděli Velkého postu a která se ovšem nedá slaviti jinde než v zemi, jež má svou vlastní, jinde nepanující víru a národní náboženství. V zemích, kde vládne náboženství jinonárodní, nikdy se nemůže vyvinouti tak ouplné organické spojení státu, národnosti a víry dohromady, jako uvidíme, v tomto svátku pravoslavnosti. (...)

Zasmušilé, temně malované stěny a kletnutí, zakouřené staré obrazy svatých na vysokém velebném ikonostasu, krásný, smutně vznešený zpěv dobře sestavených dvou chorálních sborů, jež si, pohybující se nejvíce v púltónech, střídavě odpovídaly v jemných, do hlubokostí duše a srdce vnikajících akordech, a k tomu ten staroslovanský praotcovský jazyk: to všechno vzbudilo ve mně tichý, zbožný, statný cit, a s zádumčivou touhou čekal jsem na počátek ceremonií. (...)

Svaté velebné ticho, kteréž Rusové (zrovna naopak našemu štěbetání v kostele) ve svých chrámech zachovávají, nerušilo nic než čistý, harmonický,

srdci milý zpěv z klirůsů, který po každé sloce na hodnou chvíli umlknul. Tu se najednou ozval venku ze zvonice Veliko-Ivanské ohromný, největší zvon, hluboký, vážný hlas svůj rozšířil po kamenné matušce Moskvě a za ním jako krupobití množství velkých a malých zvonů s nesčíslných zvoníc a chrámů Moskevských. (...)

Zpěváci utichli a všichni jsme tonuli jako v moři zvonových zvuků, jež se po celém prostranství v podivných akordech rozplývaly. Sotva že trochu ustanovil sluch po tak (aspoň pro mne) neobyčejném zrušení tichosti, tu se rozevřely dokořán všechny tři brány hlavního prostředního ikonostasu a skrze ně se hrnulo dlouhou chvíli mnohočetné duchovenstvo rozličných hodností, avšak každý v bohatém, ze zlata, stříbra a hedvábí tkaném rouchu, hojně pošítem a posázeném drahým různobarevným kamením a perlami, všichni s dlouhými učesanými bradami a rovněž takovými, po prsou a po ramenech rozloženými vlasy. (...)

Na vyvýšeném křesle přede mnou seděl již ctihodný metropolita Moskevský Filaret, muž velebný s pravidelnou, ba krásnou tvářností, s hustými, ještě málo prošedivělými vousy, výjev obličeje přívětivý, tichý, trpělivý, jenom od přísného života trochu bledý. Jest to jeden z nejlepších prelátů Ruské církve, a kdo by se tak pouze na jeho jemnou bledinkou tvář a na jasné oko díval, nikdy by nepomyslel, že má před sebou muže, jenž je s to osměliti se a nebýt ve všem vždycky stejného smýšlení s nejvyšší vůlí Ruska, s jeho imperátorským veličenstvem Mikulášem, carem a samovládcem veškeré Rusi. (...) Ve dvou řadách před ním seděli s korunami na hlavách, s šedivými dlouhými, po šíji padajícími vlasy a rovněž šedivými až po pás bradami, biskupové a přednostové klášterů na zmíněných již stolicích, všickni ve zlaté a drahých kamenech a všickni obráceni zrakem k metropolitovi. Z obou stran za křesly stálo jiné duchovenstvo, bílé i černé, t.j. světské a klášterní; mniši všickni v černém širokém a dlouhém oděvu, na hlavách vysoké též černé kulaté klobouky s velkým po zádech visícím černým závojem; světské duchovenstvo v barevných vyšíváných řízách (jako pluviale) veskrze pohledu vážného a ctihodného.

Již zevně nechybělo celému výjevu pranic na důstojnosti; s jakým ale okem naň musel hleděti každý, kdo věděl, že jsou zde shromážděni šediví zkušené starcové celého národa, aby připomněli lidu svému všechno dobré i zlé, které od počátku až do nynějška vlast potkalo, aby vynesli úsudek svůj nad veškerými dějinami svého národa; aby strašným prokletím všech škůdců a protivníků vlasti a vůbec prokletím bídých zločinů dali výstrahu proti podobným bezbožnostem, a vděčným slavným připomenutím všech pro národ vykonaných obětí a dobrých skutků povzbudili k následování. A to jest oučel celé této slavnosti, který jsem arci teprv po skončení jejím jasně pozorovati mohl. Zatím se vrátím k dalšímu vypravování.

Na připravenou kathedru vystoupil nyní archidiakon (...) a silným, co možná nejnižším hlasem počal taktó: *Kdo se protiví světlu pravdy Boží, a temnotu duše své rozšiřuje v národu!* – a pomlčev trochu hlasem jako bouře: *Proklet budíž!* (anathema). Tu se všichni starcové povznesli s křesel svých

a mírným, třesoucím se hlasem opakovali třikrát: *Proklet budiž! Proklet budiž! Proklet budiž!* A opět diakon: *Kdo životy a duše bratří svých svěřeny maje, nepracuje k jejich blaženosti, nýbrž k záhubě! – Proklet budiž!* a všichni otcové opětovali třikrát: *Proklet budiž!* (...) A tak diakon prošel všechny nepravosti, hříchy a bezbožnosti, které jen mohou být proti Bohu, člověčenstvu a vlasti, vypočítáváje jednu po druhé, vždycky stejně začínaje: *Kdo...* a vždycky dokládaje prokletí, které pak podobně biskupové vstanouce ze stolic svých třikrát opakovali. (...) Při celém tomto prvním oddělení ceremonie, které asi hodinu trvalo, neopovažoval se lid téměř dýchat, a veliký strach jevil se na tváři celého zástupu.

(...) Opět diakon otevřel knihu, ale nebyla to strašná kniha ošklivých přestupků, hrůzy a prokletí; byly to zlaté zápisky ruské historie, vděčné, citlivé upomínky všelikých dobrodiní, vřelá pochvala zásluh o vlast ruskou, vypočtení slavných jmen a skutků zasloužilých v národě mužů. Líbila se mi především na celém ustanovení této slavnosti šlechtnost a velkodučnost, která při hanbě a přestupcích, zapomněvši černá jména zhnulých již zrádců a škůdců, uváděla pouze hříchy všeliké pro výstrahu současných krajanů; při chvalitebných však skutcích, zásluhách a dobrodiních nezamlčela ani jedno jméno mužů jednavších nebo trpěvších za vlast. Diakon četl vážným a veselým hlasem všechna ta krásná jména zlatá, každé na čele skutků vykonaných osobou, která se někdy jménem tímto honosila, za každým mužem učinil diakon po vyčtení jeho zásluh malou přestávku, načež vždycky zvolal: *Věcnaja pámjat!* (na věky budiž v naší památce). Biskupové a metropolita pokaždé vstanouce opětovali třikrát: *Věcnaja pámjat! Věcnaja pámjat! Věcnaja pámjat!* A shromážděný lid pokaždé se zaradoval, každé vyřknuté jméno opakoval tichým šepotem, tak jako by se duch zasloužilého krajana lehce vznášel přes celé shromáždění. (...)

Nikdy jsem nemohl pochopiti velkou náklonnost Rusů k vlasti své, oběti, které na její oltář kladli, vida mnohé nesrovnalosti v zemi Ruské; jak možno, aby lidé, dobře povědomi lepšího zřízení jiných cizích zemí, přece tak vroucně milovali svou, patrně mnohými a velikými nedostatky sevřenou vlast? Jakmile jsem ale tuto jedinou slavnost seznal, přestal jsem se diviti velikému vlastenectví ruskému, kterého bychom se i my a jiní ještě národové od nich učiti mohli. Prostý, neučený kupec ruský obětuje bez velkého přemýšlení několikrát sto tisíc na zvelebení své země; u nás se musí polovice takových dobročinných dárek obětovati na oznámení jejich v novinách!

Po těchto trochu dlouhých úvahách přejdu na třetí a poslední část slavnosti, jejížto heslem jest: „*mnogája léta!*“ Tu se obrací zřetel na nynější stav otčiny a přeje se jí a všem oudům veliké Rusi jednomu po druhém dlouhé trvání. Především, jak se samo rozumí, volá diakon velikému hosudaru Mikuláši „*mnogája léta!*“ (...) Pak následovalo podobné „*mnogája léta!*“ císařovně a celé rodině, každému zvlášť; pak veškerému kněžstvu, celému úřednictvu, slavnému udatnému vojsku. Po diakonu opakovali přání to jako dřív zas biskupové třikrát, načež pak chór zpěváků obyčejným velmi příjemným nápěvem vždycky hodnou chvíli „*mnogája léta!*“ prozpěvoval. (...)

Já jsem však již mezi sloupy chrámovými neměl stání, ode všeho, co jsem slyšel a viděl, bouřily se myšlenky mé, touha po samotě, abych myšlenky své

zažit mohl, hnala mne před chrám na prostoru Kremlínskou, a tam jsem hned obrátil zrak svůj na západ k vzdálené drahé otcině české. Cerkve a paláce Kremlínské stály v cestě prahnoucím očím po západě. Podivným dětinským nápadem puzen, vyběhl jsem na vysokou věž Ivana Velikého, jako bych od-tamtud přes nesmírné planiny ruské a polské chtěl dohlédnouti milé hrady Pražské. V duchu jsem je arci viděl před sebou, očima však toliko zamodralou rovnou dálku. Tu mi tanulo poslední přání biskupů, a hned nesl vítr do sněžné dálky přání mé: *Všem vám, pravým věrným Čechům! Mnohája léta!*

poprvé otištěno r. 1845 v časopise Česká Včela

Spravedlnost je podobná korku, který i kdybys nevíš jak zatlačit do mořského dna, vždy vyplave na hladinu. Proto i my musíme s radostí snášet jakoukoli nepravost kvůli našemu Kristu, který nám řekl, abychom nejprve hledali Boží spravedlnost „a všechno ostatní vám bude přidáno.“ Je nemožné, aby nebyli ospravedlněni všichni, kteří mají a uplatňují Boží spravedlnost.

starec Paisij Svatohorec

O radosti být pravoslavným křesťanem

Sv. Jan Kronštatdský

*Hle, pravý Izraelita, v němž není žádné lsti.
(Jan 1, 47)*

Tato slova pronesl náš Pán Ježíš Kristus o jednom Izraelitovi, obyvateli města Kány Galilejské - o Natanaelovi. Pronesl je tehdy, když Natanael na radu svého přítele Filipa přicházel k Ježíši Kristu, aby zjistil, zda je právě on tím Mesiášem, který byl přislíben Izraeli. Filip řekl Natanaelovi: „Našli jsme toho, o kterém psali Mojžiš v zákoně i proroci, Ježíše z Nazareta, syna Josefova.“ Natanael mu však odvětil: „Cožpak může z Nazareta pocházet něco dobrého?“ Na to řekl Filip: „Pojď a uvidíš.“ Když spatřil Ježíš přicházejícího Natanaela, řekl o něm: „Hle, pravý Izraelita, v němž není žádné lsti.“ Natanael se ho zeptal: „Odkud mne znáš?“ Ježíš odpověděl: „Dříve nežli tě Filip zavolal, viděl jsem tě pod fíkovníkem“ - tj. znal jsem všechny tvé myšlenky, tvou víru, tvé očekávání Mesiáše, tvou budoucí službu. Pán, který zná hlubiny každého srdce, se zjevně dotkl nejcitlivější struny Natanaelova srdce, nejniternější jeho myšlenky, přání a očekávání, když mu na

vlastní oči ukázal svou božskou vševědčinnost. A hle, Natanael je rázem chycen do sítě Kristovy víry. Zvolá: „Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi Král izraelský!“ a stává se jeho učedníkem.

Proč však Církev ustanovuje, aby se v první nedělní Velkého postu - v tzv. Neděli pravoslavi - četla právě tato pasáž z Evangelia? Proto, že ve slovech Páně k Natanaelovi je ukázána povaha pravého čili pravoslavného křesťana a obecně povaha pravé Kristovy Církvě. „Hle, pravý Izraelita, v němž není lsti,“ řekl Pán o Natanaelovi - zde je tedy člověk, který správně, upřímně a neochvějně smýšlí, usuzuje, věří, doufá, mluví a koná, stejně jako Natanael upřímně a bez váhání uvěřil v Ježíše Krista jako Syna Božího a už nikdy o své víře a naději nezapochyboval a neměnil své smýšlení o božské Osobě Kristově. Nemá být právě takovým i skutečný křesťan? Nemá být právě takovým celé Bohem založené společenství pravoslavných křesťanů? Nemá být právě takovou - a ona takovou vskutku je - pravoslavná Církev?

Jen považme, jak velkou pochvalu uděluje Natanaelovi ten, který zkoumá lidská srdce a nitra: „Hle, pravý Izraelita, v němž není žádná lstí!“ Jen považme, jak velká pochvala náleží tomu křesťanu, o kterém Pán říká: „Hle, pravý křesťan, v němž není lstí,“ a té Církvi, o níž Pán říká: „Hle, Církev, ve které není lstí ani marnivých lidských výmyslů“ - tj. Církev, která je pravdivá v celém svém učení, v tajinách, v bohoslužbě, ve svém vedení i v celém svém zřízení. Právě taková jsou totiž všichni naši světci, právě taková je celá pravoslavná Církev od svého počátku až dodnes, o čemž nezaujatě svědčí historie Církve i sám Bůh různými znameními a zázraky, jež se v Církvi dějí. Ona je slovy apoštola „sloupem a utvrzením pravdy“, „slavnou Církví, jež nemá poskvrny ani vady, ani ničeho podobného“.

Kolik jen potoků apoštolské, prorocké a mučednické krve bylo prolito za zachování pravoslavné víry; kolik jen utrpení museli snášet mnozí ctihodní otcové a jiní její obránci...

A co my, děti pravoslavné Církve? Zachováváme drahocenné dědictví pravoslavné víry, řídíme se jejím učením, příkázáními, pravidly, ustanoveními a radami? Sloužíme z celého srdce našemu Bohu? Obnovujeme se touto vírou, posvěcujeme se jí každý den, napravujeme sami sebe, dosahujeme dokonalosti, které dosahovali svatí? Zdokonalujeme se v lásce k Bohu a k bližním? Ceníme si náležitě své víry? Považujeme za nesmírnou Boží milost, za největší a svrchované dobro v našem životě to, že máme štěstí přináležet k pravoslavné Církvi, která je jediná, svatá, obecná a apoštolská?

Jak odpovíme na tyto otázky, chceme-li na ně odpovědět s čistým svědomím?

K naší hanbě musíme uznat, že mnozí pravoslavní křesťané nejenže svou víru nenosí v srdci a neuskutečňují v životě, ale ani v jejich slovech již není tato víra k nalezení. Naprosto z nich vyprchala nebo se

proměnila v naprostou lhostejnost, neschopnost rozlišit jakoukoli jinou víru, ať máme na mysli víru katolickou, luteránskou, židovskou, muslimskou, ba pohanskou. Slyšíme názory, že Bohu se lze líbit jakoukoli vírou, jako by každá víra byla Bohu milá, jako by pravda a lež, spravedlnost a nespravedlnost byly Bohu lhostejné! K takovým koncům přivedla mnohé neznalost vlastní víry, neznalost ducha a dějin vlastní Církve, odcizení od jejího života a bohoslužby! Jak jen se zatemnilo naše chápání toho, co je a co není pravoslavné!

V nedávné době byl zaznamenán případ, jak jistý ruský učitel označil Abrahámovu oběť Izáka za nesmyslnou. Jaká nevědomost, jaký chaos, jaká zhoubná nevzdělanost! Křesťan, jako člen Církve, musí svoji víru znát a snažit se podle ní žít, usilovat svou vírou o vlastní spásu, neboť nepřítelé naší spásy nespí, ale stále hledají, jak by nás zahubili. Nesmí svou víru odhazovat jako nějakou odbornou záležitost, již rozumějí jen někteří, ani jako nějakou opotřebovanou hračku, která je vhodná jen pro nedospělé děti, ani jako majetek nevzdělaného prostého lidu. Ti, kteří takto uvažují, by si měli vzpomenout na úctyhodnou starobylost naší víry, která začíná na samém počátku lidských dějin, na to, že pochází od samotného Boha; měli by si vzpomenout na to, že v této víře žili a byli spaseni lidé všech pokolení, postavení, hodnosti a pohlaví: slavní panovníci i moudří filosofové, zákonodárci i proslulí řečníci, vznešení i prostí, bohatí i chudí, muži i ženy, výkvět a sláva celého lidstva. K pochvalě pravoslavné víry je třeba říci i to, že kromě pravoslavné víry není žádná náboženství schopno přivést člověka k mravní dokonalosti, svatosti či milosti u Boha - dokazuje to historie Církve i mnohé netlené, divotvorné ostatky pravoslavných světců a jejich podivuhodné duchovní zápasy, jimiž se dokonale líbili Bohu a pro něž byli ještě za svého

pozemského života obdařeni darem prorocství a zázraků. I pouhá rozumová úvaha nás vede k závěru, že k dokonalosti může přivést pouze dokonalá víra se všemi božskými silami, se všemi duchovními zbraněmi - zbraněmi proti vášním našeho těla, tomuto světu a ďáblu.

Jestliže dnes žijí i mnozí pravoslavní křesťané nehodně, neměl by být jejich nepoctivý život ani v nejmenším vyčítán pravoslavné víře, jež je sama o sobě, ve svých základech pravdy a svatosti zcela neotřesitelná, a to na základě zaslíbení samotného Spasitele i ve shodě s tím, co říká historie. I když od nás tito lidé vyšli, nikdy k nám ve skutečnosti nepatřili - nanejvýše podle jména...

Vskutku, moji milí bratři, pouze víra pravoslavná očisťuje a posvěcuje hříchem poskvrněnou lidskou přirozenost...

Chcete se o tom přesvědčit? Čtete životy svatých, historii Církve, a na vlastní oči to uvidíte. Spatříte vlky obrácené v beránky, marmotratné muže a prostopášné ženy obrácené v lidi spravedlivé a andělům podobné; potkáte lakomce proměněné v lidi milosrdné, chlípíky ve zdrženlivé a nakonec i ty, kteří zaměnili drahocenný šat moci, pozemské vznešenosti a rozkoše za prostý šat mničů... Jen pohleďte, jak opravdovými byli křesťané: andělé v lidských tělech, nebeští občané již zde na zemi...

Jen pohleďte, co může učinit naše pra-

voslavná víra s lidmi, kteří ji upřímně zachovávají a nechávají se jí vést! Čím to, že v nás samotných nezpůsobuje tak silnou, spasitelnou proměnu? Kvůli naší malé víře, či spíše nevíře, kvůli lehkomyšlnosti, zatemněnosti a nekajícnosti našeho srdce, kvůli vášním, které se v nás rozmnožují a ovládají nás, kvůli tomu, že se vzdalujeme od Církve, kvůli tomu, že mnozí z nás vůbec nepronikají v ducha a život naší Církve, že se jí mnozí drží jen slabě, formálně a neupřímně. Právě kvůli tomu se v naší době objevilo tolik nepravostí...

Abychom byli skutečnými pravoslavnými křesťany, musíme především zachovávat stále živé, nepřerušené společenství s pravoslavnou Církví, účastnit se jejích modliteb a tajin, náležitě poznávat její učení a víru a pronikat do jejího ducha, žít jím, řídit se jejími pravidly, příkázáními, ustanoveními. Co je však nejdůležitější - musíme v sobě skutečným a hlubokým pokáním obnovit obraz opravdového pravoslavného křesťana podle příkladu dávných i současných světců, nebo ještě lépe: podle příkladu samotného našeho Pána Ježíše Krista, který řekl: „*příklad zajisté dal jsem vám, abyste, jakož jsem já učinil vám, i vy činili.*“ (Jan 13, 15) Kéž o nás Pán bude moci říci, podobně jako kdysi o Natanaelovi: „*Hle, pravý nový Izraelita, v němž není žádná lsti.*“ Amen.

*homílii sv. Jana Kronštadtského
přeložil m.d.*

Když je někdo mnichem, musí uplatňovat Boží spravedlnost. Může dovolit, aby mu vzali jeho kelii i všechno ostatní. Když je však hlavou rodiny, neuspokojuje mě, aby uplatňoval tuto Boží spravedlnost a aby to bylo příčinou zármutku ostatních členů rodiny. Jen tehdy ji může uplatňovat, když souhlasí všichni členové rodiny. Neboť jestliže jsi mnich, můžeš dát k dispozici i svůj dům a v podrjasniku se můžeš toulat z místa na místo, můžeš přijmout a snášet utrpení a křivdu každého druhu. Když však od tebe závisí i jiní, není správné, aby jeden uplatňoval Boží spravedlnost a ostatní reptali, trpěli a hněvali se!

starec Paisij Svatohorec

V prvním čísle Dobrého pastýře vyšla úvodní část výkladu všenočního bdění s příslibem „pokračování příště“. S ohledem na nastávající období sv.

Čtyřicátnice jsme se rozhodli seriál nakrátko přerušit a aktuálně se v naší liturgické rubrice věnovat textu veskrze postnímu – Kánonu sv. Ondřeje Krétského. Na pokračování výkladu všenočního bdění se mohou čtenáři těšit do příštího čísla, jež má vyjít na sv. Paschu. Bude k tomu ostatně vítaná příležitost: vždyť 2. část všenočního bdění – jitřní bohoslužba – oslavuje právě světo-dějnou událost Kristova Vzkříšení.

Liturgika

Po stopách Velkého kánonu sv. Ondřeje Krétského

Začátek čtyřicetidenního Velkého postu je v pravoslavné tradici neodmyslitelně spojen s bohoslužbami velkého povečeří, při nichž bývá čten Velký kající kánon sv. Ondřeje Krétského. Rok co rok vstupujeme po čtyři večery prvního postního týdne do mlčenlivého prostředí neosvětleného chrámu, jehož temnotu prozařuje jen několik svíc. Rok co rok nasloucháme dojímavé četbě tmavě oděného kněze, pravidelně přerušované sborovým příspěvem „Smiluj se nade mnou, Bože“ a doprovázené hlubokými, zemními poklony mi vějíř. Rok co rok promlouvá k našim duším velkolepá báseň krétského arcibiskupa z přelomu 7. a 8. století a svými vznešenými obrazy nám odkrývá pravý smysl sv. Čtyřicátnice: ukazuje cestu hlubokého pokání, probuzení z duchovního spánku, uvědomění si vlastní hříšnosti a vyzývá k návratu k Pramenu veškerého dobra, k nejmilostivějšímu Hospodinu.

Vydejme se na chvíli po stopách Velkého kánonu a zaměříme se na osobnost jeho autora, na okolnosti vzniku, strukturu a obsah tohoto slovesného díla, i na to, jaké místo bylo Kánonu přiznáno v rámci pravoslavných bohoslužeb.

Život a dílo autora Velkého kánonu

Ctihodný Ondřej (řec. Andreas) se narodil kolem r. 655 v syrském Damašku, tedy v oblasti, z níž vzešla dlouhá řada významných církevních básníků. Do Ondřejova života vstupuje již v raném dětství tajemné působení Boží milosti: od narození němý chlapec je v sedmi letech zázračně uzdraven po přijetí božských tajin Těla a Kve Kristovy. Křesťanského

vzdělání se mu dostane nejprve v rodném domě, ale již ve čtrnácti letech cestuje s rodiči do Jeruzaléma, aby zde přijal mnišství. Kde se tak stalo - zdali přímo v Bratrstvu Božího Hrobu v Jeruzalémě, nebo v proslulé lávce sv. Sávy Osvíceného v Judské poušti - v tom se historikové rozcházejí. Jisté je, že pro svůj bystrý úsudek a zbožnost se sv. Ondřej po čase stává tajemníkem jeruzalémského patriarchy. V hodnosti arcidiákona je vyslán na 6. všeobecný sněm do Konstantinopole (r. 680), kde na sebe strhne pozornost svým rozhodným odporem proti monotheletické herzi (monotheletisté sice uznávali v Kristu dvě přirozenosti, avšak tvrdili, že v něm existuje pouze jediná vůle).

Do Jeruzaléma se sv. Ondřej již pravděpodobně nevrátil; přijímá službu arcidiákona v konstantinopolském chrámu Boží Moudrosti a kromě modlitby, postu a studia sv. Písma se věnuje zejména péči o sirotky. Za vlády císaře Justiniána II. (685-695) je vysvěcen na biskupa a odjíždí na Krétu, aby se postavil do čela tamní církve. Jako arcibiskup krétský káže neúnavně slovo Boží, horlivě vystupuje proti heretikům a usilovnými modlitbami chrání svou pastvu proti nepřátelům viditelným i neviditelným. Vypráví se, že světočiny modlitby dokázaly ochránit ostrov před útoky Saracénů či přivolat déšť v období sucha.

V závěru svého života se sv. Ondřej ještě jednou a naposled vrací do Konstantinopole. Podle některých historiků ještě stačil zasáhnout do obrazoboreckého sporu a vystoupit jako obhájce ikon; podle jiných pobýval v císařském městě již r. 712 a znovu se zapojil

do sporu o monotheletismus. V Konstantinopoli je sv. Ondřej zjeveno, že se na Krétu již nevrátí; na zpáteční cestě se rozemůže a umírá na bájném ostrově básníků Lesbu (dnešní Mitilini), v městečku Ieris. Světcův skon se klade mezi léta 712-740 a jeho památku slaví pravoslavná Církev 4. (17.) července.

Svým rozsáhlým básnickým dílem se sv. Ondřej postavil po bok svých slavných syrských krajanů, svatých hymnografů Romana Sladkopěvce a Jana Damašského. V pravoslavných bohoslužebných písních se o něm zpívá: „*blažený Ondřeji, světlem Svaté Trojice zářící, posvátné písně libě jsi zapěl, svítil jsi světu jako hvězda nad slunce jasnější...*“ Někdy se uvádí, že sv. Ondřej jako první skládal básnicko-bohoslovecké texty, jimž se později dostalo označení „kánony“. Ze sedmdesáti Ondřejových kánonů se dodnes zpívají kánony na vzkříšení Lazara, v neděli žen myronosic, při odchodu duše z těla a v českém prostředí dobře známý Kánon kajičný, začínající slovy: „*Nyní přistoupil jsem já hříchy obtěžený k tobě, Vládci a Bohu svému.*“ Mimoto je autorem stichir na různé svátky, dále „trojpisní“ pro první dny strastného týdne (podle těchto „triodií“ byl ostatně pojmenován celý bohoslužebný kruh Velkého postu a velikonočního období, tzv. „Triodion“) a zachovala se i dvacítka světcových kázání na velké církevní svátky. V povědomí pravoslavného věřícího zůstává ovšem sv. Ondřej Krétský autorem díla jediného: Velkého kajičného kánonu.

Kánon jako žánr církevní poezie

Pojem „kánon“ (řec. pravidlo, dosl. rákos používaný jako pravítko k měření) znamená v byzantské církevní poezii něco zcela jiného než v západoevropské hudbě, kde se jím rozumí skladba, v níž všechny hlasy přinášejí touž melodii, avšak s pozdějším nástupem.

Pravoslavný kánon je rozsáhlou modlitbou, složenou podle přísných pravidel. Ve svém celku má vyjadřovat jedinou myšlenku, většinou oslavu církevního svátku či světce. Skládá se z **devíti písní**, v nichž se podle některých autorů symbolicky odráží nebeská heirarchie devíti andělských kúrů. Devatero

písní kánonu je sestaveno podle vzoru devíti písní biblických. Např. první píseň připomíná Mojžíšův chvalozpěv po záračném přechodu Rudého moře, v šesté slyšíme Jonášovu modlitbu v břiše velryby, závěrečná píseň devátá pak oslavuje Přesvatou Bohorodici jako tělesnou Matku Spasitele světa. Struktura všech devíti písní je shodná:

- na počátku stojí **imos**, který tematicky odpovídá biblické písni;

- následuje řada **troparů**, jejichž veršová forma je totožná s irmosem; poslední tropar je vždy věnován Matce Boží (tzv. bohorodičen);

- mezi tropary se vkládá ještě krátký **přípěv** (refrén), stručně vyjadřující smysl celého kánonu (viz např. přípěv Velkého kánonu „*Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou!*“);

- píseň je zakončena **katavasíí** (sestupem či „závěrkem“, jakými zrcadlem irmosu).

Zbývá dodat, že po třetí a šesté písni bývá kánon obohacen o další zpěvy, zejména tzv. **kondak** (po šesté písni), v němž je vyjádřen charakter a smysl celé bohoslužby.

„Kánony“ se v bohoslužebné poezii objevily velmi brzy, dlouhou dobu však nebyly ničím jiným než řadami troparů či stichir bez irmosů. První irmosy složil teprve sv. Jan Damašský (+ kol. 749), a stal se tak zakladatelem kánonu jako závazné formy církevní poezie. Podobu dlouhé řady troparů (či stichir) měl původně i Velký kánon sv. Ondřeje; defi-

nitivní znění díla vzniklo až na konci 8. století v caïhradském monastýru Studion, jehož mniši k textu připsali nejen irmosy, ale i tropary veliké kajčnici Marii Egyptské (uvolené přepěvem: „*Ctihodná matko Marie, pros Boha za nás*“) a samotnému sv. Ondřeji Krét-skému.

V čem se odlišuje Velký kánon od kánonů běžných? Předně svým rozměrem: namísto obvyklých třiceti obsahuje asi 250 troparů. Dále tím, že v něm najdeme i 2. píseň, jež se v jiných kánonech zpravidla vypouští. Proč? Druhou píseň složil Mojžíš na přímý Boží příkaz a obviňuje v ní vlastní národ z odpadnutí od Hospodina; píseň probouzí v duši cit hluboké lítosti, a bývá proto zpívána jen ve dnech Velkého postu.

Duchovní obsah Velkého kánonu

Hlavní odlišnost Kánonu sv. Ondřeje však nehledejme ani v rozměru, ani v promyšlené formě, nýbrž v jeho básnické síle a v hloubce pokání, k níž vede každého upřímného hříšníka. Jistě ne nadarmo bylo dílo nazváno „ikonou pokání, kterou napsala čistá duše, omytá proudy životodámého Ducha“.

Čím začnu oplakávat života svého nešťastné skutky? Jaký začátek bude mít, Kriste, můj žalozpěv? Ó Milosrdný, daruj mi odpustění hříchů!

Tak začíná básník svůj zkroušený pláč. Velký kánon je napsán v první osobě, jako vnitřní monolog kající se duše, jež lká nad hříchem vlastním i hříchem celého lidstva. Vyznání hříchů autor mistrně prokládá množstvím živých obrazů ze Starého i Nového zákona. Zdaleka mu však nejde jen o biblickou dějeppravu (jak si myslí Růžena Dostálová v knize Byzantská vzdělanost), nýbrž o postížení duchovního smyslu sv. Písem. Postavy biblických dějin zde slouží jako vznešené příklady svatého života, nebo nás naopak svými přestupky a pády nabádají k přísné životní bdělosti:

Ze Starého zákona předložil jsem ti, duše, všechno jako příklad: následuj bohumilé skutky spravedlivých a chraň se hříchů lidí zlých.

Své pokání básník začíná návratem k počátku dějin světa - přirovnává svůj vlastní

hřích k pádu prvního člověka:

Roztrhl jsem roucho své prvotní, které mi Tvůrce utkal na počátku, a od té doby ležím nahý. (...) Přikryt jsem šatem hanby jako listím říkavým, na důkaz svévolných vášní svých.

Poutí nejstaršími dějinami pokračuje připomínkou Kainovy bratrovraždy a vykreslením zhoubu a mravního rozkladu starozákonního lidstva. Sv. Ondřej vyzývá hříšnou duši, aby hledala spolu s Abrahamem nebeskou vlast; v Izákovi jí ukazuje poslušnou obět, kdežto v Izmaelovi zosobněnou svéhlavost; oheň tělesné žádostivosti připodobňuje k ohni sodomskému; v Jákobovi odkrývá tajemství vzestupu k Bohu prostřednictvím skutků a duchovního poznání; v Mojžíšově holi, kterou bylo rozpolceno moře, ukazuje předobraz Kristova kříže, jehož znamením chrání každého křesťana. Staletí běží a na scénu vstupují izraelští soudcové, králové i proroci. V záplavě obrazů ze Starého zákona duše cítí, že ještě nevstoupila na půdu zákona Nového, neboť se plně neobrátila k Bohu, stále se oddávajíc hříchu a duchovnímu spánku. V dojemném kondaku po šesté písni se zpívá:

Duše má, ó duše má, vstaň, proč spíš? Blíží se konec a máš být zkroušena. Probud' se, aby se slitoval nad tebou Kristus Bůh, všudypřítomný a vše naplňující.

V závěrečné deváté písni připomíná sv. Ondřej slova a skutky milostivého Pána Ježíše Krista. Bůh se stal člověkem, obnovil roztrhaný šat lidské přirozenosti a povolal spravedlivé i hříšníky k následování. Ve Spasitelově čtyřicetidenním postu nachází básník vzor pro vlastní askezi, spolu s celníkem volá: „Bože, buď milostiv mně hříšnému“, s kananejskou ženou a se slepci se modlí: „Smiluj se nade mnou, Synu Davidův“, podoben hříšníci omývá slzami nohy Spasitele a úpí s lotrem na kříži: „Rozpomeň se na mne, Pane, v Království svém!“

Ve svém duchovním poselství je Velký kánon silný a jednoznačný: vyzývá nás, abychom se probudili z duchovního spánku, upřímně poznali propast svých osobních hříchů, zalili je slzami pokání a celým svým srdcem se obrátili k Bohu. Ukazuje nám, že čím hlouběji poznáme tíži vlastních hříchů, tím větší máme naději na Boží milosrdenství

a spásu, neboť Hospodin - náš Pastyř dobrý - je vždy připraven nám hříšným pomoci, duši naší občerstvit a vyvést nás na cestu spravedlnosti (Ž 22).

Velký kánon a velké povečeří

Kajicný charakter Kánonu sv. Ondřeje se odráží i ve volbě hudebních prostředků, jimiž bývá ztvárněn. Pro celou skladbu je předepsán 6. hlas (tónina), charakteristický právě kajícím naladěním, vnitřním pokojem a odevzdáním do vůle Boží.

Jak se Kánon hudebně realizuje? Zatímco irmosy jsou vždy zpívány sborem (podle pravidel by se měly zpívat vždy dvakrát), řada troparů je většinou čtena knězem, stojícím před analogem ve středu chrámu. Po každém přečteném troparu odpovídá sbor zpěvem přípěvu: „Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou.“ V živé paměti dosud zůstává nezapomenutelný přednes Velkého kánonu moskevským patriarchou Pimenem, z něhož byla v 80. letech pořízena unikátní nahrávka. Specifická tradice zpěvu Kánonu se udržuje v Kyjevsko-pečerské lávře, kde se trojary nečtou, ale zpívají, a to střídavě dvěma klirosy se sólovými předzpěváky (kanonarchy).

V období Velkého postu můžeme Kánon slyšet dohromady pětkrát: rozdělený na čtvrtiny zaznívá od pondělka do čtvrtka 1. postního týdne, kdy se čte na počátku velkého povečeří, a vcelku pak na tzv. Mariině stání, jež tvoří součást jitřní bohoslužby ve čtvrtek 5.

týdne Velkého postu. Zastavme se na na závěr u obřadu velkého povečeří.

Název „povečeří“ označuje bohoslužbu, jež bývá v monastýrech sloužena po večerní trapéze (stolování, jídle), před odchodem k spánku. Zatímco *malým povečeřím* se zavřují všední dny v průběhu celého roku, koná se slavnostní *velké povečeří* zejména během Velkého postu. Velké povečeří nám připomíná, že usínající nevíme, zda se ještě probudíme, a že nás může smrt zastihnout nepřipravené, v hříších, z nichž jsme se nekáli. Předstupujeme tedy před Hospodina s pokornou prosbou o odpuštění, o ochranu před ďábelskými útoky, o pokojný spánek, z něhož čerpá sílu naše duše i tělo. Bohoslužebné texty nás vedou k rozjímání o sestupu Spasitelovy duše do pekla, o tom, jak Kristus spoutal knížete tmy, osvobodil duše spravedlivých a povznesl je s sebou do Nebeského Království.

Služba velkého povečeří sestává převážně ze čtení žalmů - žalmů kajicných, plných zármutku i naděje na Hospodinovu spásu. Zaznívá tu rovněž Izaiášova píseň *S námi je Bůh*, v níž je prorokováno narození Spasitele světa, dále přímlyvy ke všem svatým či známá postní modlitba sv. Efréma Syrského: *Pane a Vládce života mého...* A protože na lože nelze uléhat v nenávisti, s výčitkami vůči bližním, zakončuje se velké povečeří vzájemnou prosbou o odpuštění sloužícího kněze a přítomného lidu.

připravil Jaroslav Černocký

*Povstaň a jako Jozue Amáleka pokoř vášně těla svého,
vždy porážej své lstivé myšlenky jako Gibeónské.*

*Překroč proud času přirozený, jako kdysi Boží schrána Jordán,
a ovládni, duše, zemi zaslíbenou: tak velí Bůh.*

*Jako jsi zachránil Petra, když k tobě volal, pospěš a zbav mne šelmy,
Spasiteli; vztáhni ruku svou a vyved' mne z hlubiny hříchu.*

*Vyznávám tě, Vládce můj Kriste, jako přístav tichý;
pospěš a vysvobod' mne z hlubin hříchu a zoufalství.*

(z 6. písně Velkého kánonu,
ve středu 1. týdne Velkého postu)

**V brněnském chrámu sv. Václava bude Velký kánon sv. Ondřeje
Krétského letos zpíván od 23. do 26. února, vždy od 18 hod.**

Znovu Božími dětmi

O sv. Tajině pokání

Zamyšlení

Ptáte se: „Cožpak nejsme Božími dětmi, jeho syny a dcerami?“ Jistěže jsme. Sám Syn Boží, náš Spasitel, svým vtělením, svou obětí na kříži, svým vzkříšením, svým nanebevstoupením a začleněním našeho lidského bytí, které na sebe přijal, do života Nejsvětější Božské Trojice, učinil nás **všechny** jednou provždy Božími dětmi. Dar spásy patří skutečně všem, jak zpíváme na svatou Paschu, „*skrze Kristovo vzkříšení přišla radost celému světu*“.

Avšak aby naše synovství v Bohu bylo skutečně účinné, musíme tento Boží dar přijmout vlastní vírou a obrácením. Přijímáme jej ve svatém křtu a potom v ostatních svatých Tajinách Církve se v něm upevňujeme. Po svatém křtu bychom jako Boží děti již hřešit neměli. Když křesťan zhřeší po přijetí svatého křtu (a my musíme pokorně doznat, že ve své slabosti a křehkosti podléháme hříchu), má možnost očistění skrze svatou Tajinu pokání, kterou pro nás všechny ve svém milosrdenství ustanovil sám Spasitel. **Pokání je začátkem naší osobní spásy** – vede ke křtu. Pokání pak umožňuje znovu vstoupit na cestu spásy i po křtu, je to druhý křest, jak říká svatý Simeon Soluňský, druhý křest, který se koná pokáním a pokorným vyznáváním našich hříchů.

Přicházíme se zpovídat ze svých hříchů. A co je to vlastně hřích? Hřích je narušení Boží vůle, která nám byla zjevena v Božím zákonu. Při svatém křtu jsme dali slib: zříkám se ďábla a všech jeho skutků, sjednocuji se s Kristem, věřím v něho jako v Krista a Krále. Tak jsme se rozhodli vzdalovat se od původce zla a nepřítele Boží vůle, tj. ďábla, jeho veškeré pýchy a jeho společníků. Při každém hříchu se však k tomuto nepříteli Boha přibližujeme a od Krista se vzdalujeme, a stáváme se tak nepřáteli Božími. Aby k tomu nedošlo, anebo když se to neštěstí hříchu stane, otevírá nám Bůh ve své lásce možnost usmíření: **svatou Tajinou pokání se můžeme znovu stát Božími dětmi a dědici rajske blaženosti.**

Připomeňme si, že opravdové pokání se zakládá především v **poznání svých hříchů**, potom v opravdové lítosti nad tím, že jsme hříchy spáchali. To však ještě nestačí. Je nutno oplakat své hříchy a snažit se již více nehřešit. Konečně zpověď před knězem-duchovním otcem, který je svědkem toho, co při zpovědi sdělujeme Bohu, zakončuje tuto velkou Tajinu pokání **rozhřešením hříchů.**

Bůh nám může odpustit naše hříchy, které před ním vyznáváme ve svaté zpovědi, jedině když jich upřímně litujeme, jak jsme si již řekli, ale z naší strany je k tomuto odpuštění nutné, abychom i my odpustili z celého srdce přestupky našim bližním a se všemi se smířili. Dále je třeba věřit, že každý vyznaný hřích, a to vyznaný s lítostí, se odpouští, ale **zatajený hřích** nejenže **se neodpouští**, ale vlastně zdvojnásobuje. Jak říká svatý **Theofan Zlatovnick**, takový zatajený hřích zůstává na duši a s ní odejde i na onen svět, proto je tolik potřebné přistoupit k opravdovému pokání a svaté zpovědi, dokud k tomu máme zde na zemi čas. Pro smrti bude již pozdě.

Svatá zpověď je ten nejlepší prostředek duchovního rázu, který nám vrací pokoj a mír s Bohem a bližními. Velmi mnoho ovšem také záleží na přístupu duchovního otce ke kajícím. Duchovní otec má být laskavým otcem, vždyť svatá zpověď není policejní výslech, ale **duchovní léčebnice**. Kněz na místě Božím pomáhá kajícím otevřít srdce a duši před Bohem. V pravoslavné Církvi byla vždy zpovědní praxe svěřována zkušeným duchovním osobám – starcům. Ti ovšem musejí vyrůst ve vlastním zápase o čistotu duše. Protože starci zpravidla žili v monastýrech, kde konali dílo své vlastní spásy dříve, než se odhodlali pomáhat jiným, nemá naše církve při nedostatku mnišstva v této věci to duchovní zázemí, jaké by měla mít. I věřící by se měli modlit za to, aby Bůh dal místní církvi opravdové pastýře a hluboké duchovní osobnosti.

Před druhou světovou válkou se vytvářel zárodek této blahodátne duchovní síly v našem monastýru v Lodomírově na Slovensku, kde tradici starectví obnovovali otcové **jeroschimonach Kasián z Athosu** a dva mniši z Valaamu: **o. Chrisanf** a **o. Filimon**. V Praze působil významný duchovní **otec Isaakij Vinogradov**. Druhá světová válka všechno snažení zmařila, mniši museli opustit území naší republiky a otce Isaakije vyvezli do koncentračního tábora na Sibiř. Zůstává nám možnost čerpat pro naši duchovní praxi převážně z ruské duchovní literatury.

Velmi cenné jsou knihy o starectví v monastýru **Optinská pustýň** (pustina, poustevna), který byl v posledních letech opět otevřen a duchovní život zde již začíná kvést. V dnešní době je velmi potřebné zamýšlet se nad duchovní praxí optinského **starce Amvosije**. K němu se věřící do Optinské poustevny hrnuli z celého Ruska a zájemci o duchovní pomoc se k němu obraceli i ze zahraničí. My, duchovní, bychom si měli vzít příklad z duchovní činnosti svatého **Jana Kronštadtského**, světce-Božího člověka 20. století, který zpovídal najednou několik tisíc lidí a jeho zpověď byla plná milosti a blahodátneho působení, vzbuzovala v lidech náhled do svědomí a pokání. Svatý Jan přivedl k Církvi nazpět mnohé velké hříšníky i odpadlíky od víry a Církve.

U nás je nutné klást důraz na individuální zpověď a zamyslet se nad formami společné svaté zpovědi, aby byly podobně duchovně účinné, jako byla společná zpověď, kterou konal svatý Jan Kronštadtský. Jestliže lidé přijímají raději společnou zpověď jen proto, aby se nemuseli před duchovním otcem vynábat ze svých poklesků, protože se za ně stydí, pak je nutno se zamyslet, zda je vše v pořádku jak u těchto věřících, tak u duchovních-zpovědníků. **Individuální zpověď** má velký význam pro věřícího a tím pro celou Církve. Duchovní může posoudit stav věřícího a duchovně pomoci v jeho konkrétních potřebách, rodinných problémech a podobně, a tak spolu s ním nést i odpovědnost před Bohem i před lidmi.

Člověk, který nečiní pokání, který nepřistupuje ke svaté zpovědi, nemůže jen tak volně přistupovat ke svatému Přijímání. Vzpomeňme, co zaznívá na svaté Liturgii před svatým Přijímáním. Je to výzva: „*Pozor mějme! Svaté svatým!*“ To znamená, že svaté Dary – Eucharistie se otevírá těm, kteří očistili svá srdce a posvětili se. Při svaté Eucharistii samé si v modlitbě připomíná-

me, aby nám přijetí těchto svatých Tajin nebylo „v soud nebo k odsouzení“, což se může stát, kdybychom přistoupili bez náležitého pokání. To ovšem na druhé straně nespočívá v tom, abychom přinesli duchovnímu otci seznam svých spáchaných hříchů napsaný na listě papíru, ale jde o zkroušené srdce a jasné vědomí vlastní hříšnosti. Kněz Jelčaninov řekl, že každý, kdo přichází ke svatě zpovědi, by se měl tak zpovídat, jako by to byla jeho poslední zpověď před smrtí. Taková zpověď má nesmírnou duchovní sílu, a **tato síla Božské milosti (blahodati) může vrátit hříšníkovi nazpět obraz Boží, který v něm byl zatemněný hříchem.** Starobylá církevněslovanská píseň praví: „Rassejannyj um moj soberi, Hospodi, i oledněvšeje serdce očisti, jako Petru daj mi pokajanije, jako mytarju vozdychanije i jako bludnice slezy...“ (Soustřed' můj roztržitý rozum, Pane, zledovatělé srdce očist', jako Petrovi dej mi pokání, jako celníkovi daruj mi vzdychání a jako hříšníci dej mi slzy...)

protojerej Josef Fejsak (Pravoslavný kalendář 1995)

Velmi se připoutáváte k pomíjivým věcem a neobracíte pozornost na věčnost a nestaráte se o svou duchovní spásu. Vaše touhy v nynějším čase smrti vám nepřinesou žádný užitek. Zamyslete se, jací se ukážete před Božím soudem? Věčnost znamená věčnou blaženost, anebo věčná muka! Je proto lepší přetrpět muka zde na zemi, poznávat svou hříšnost a přinášet Bohu pokání a tam (v nebeském království) obdržet věčnou blaženost, než zde na zemi nacházet uspokojení v pomíjivých žádostech a bez pokání odejít do věčnosti.

ctihodný Makárij Optinský

(Znovu) vysvěcení chrámu sv. Václava v Brně

Ze života naší farnosti

Jak jsme již naznačili v předchozím čísle, tento rok si připomeneme 80. výročí založení naší brněnské farnosti při chrámu sv. Václava. Psali jsme i tom, že vlastního chrámu se prvorepublikoví pravoslavní Brňané dočkali teprve po sedmi letech existence své farnosti. Jeho vysvěcení r. 1931 se stalo uskutku velikou událostí, o níž tehdy informoval dobový „Věstník čsl. eparchie“ (15. 6. 1931) a po letech rovněž „Hlas pravoslavi“ (5/1956). Dne 7. prosince 2003 (24. 11. podle juliánského kalendáře) byl chrám sv. Václava znovu slavnostně vysvěcen po náročné generální opravě. V obou významných událostech, vzdálených od sebe celých 73 let, můžeme najít určitou příbuznost, zajímavé paralely v celku i v jednotlivostech.

Symbolické paralely mezi lety 1931 a 2003

Jak symbolické, že po 73 letech od založení a posvěcení chrámu sv. vladkou Gorazdem a dalšími biskupy přijíždí na konci roku 2003 ze

slovenského Prešova náš současný vladka, Jeho Blaženstvo Nikolaj, arcibiskup prešovský a metropolita českých zemí a Slovenska, a spolu s ním i Jeho Vysokopřeosvícenost vladka Kryštof, arcibiskup pražský, a Jeho Přeosvícenost

vладыka Simeon, biskup olomoucko-brněnský. Pijžděj, aby zdůraznili vzájemnou jednotu místních věřících a našich hierarchů, mezi kterými chyběl jen biskup michalovský, Jeho Přeosvícenost vладыka Ján.

Jak symbolické, že stejně jako kdysi byli přítomni zahraniční hosté v osobě Přeosvíceného vладыky Josifa, delegáta-exarchy srbské pravoslavné církve pro Podkarpatskou Rus a Slovensko (v doprovodu svého sekretáře o. Dr. Justina Popoviče) a Přeosvíceného vладыky Sergije, biskupa ruské pravoslavné církve, tak i nyní pijždí ze zahraničí Jeho Přeosvícenost vладыka Konstantin, biskup všech Srbů žijících ve střední Evropě.

Vedle biskupů nechyběli při znovuvyvěcení chrámu ani mnozí pravoslavní jerejové, diáconi a hypodiáconi z Čech, Moravy, Slovenska, ale i Vídne. Sjelo se jich na tento velký „chrámový“ svátek tolik, že je málem ani oltář nemohl pojmut. Protože se současná podoba svatováclavského chrámu nedotýká pouze pravoslavných, ale představuje „světlou“ dominantu celého historického centra města, účastnili se slavnostní akce i zástupci státní správy, jmenovitě starosta městské části Brno-střed pan Josef Kameníček a místostarostka paní Vlasta Svobodová.

Symbolické by mohlo být konečně i to, že jsme při této významné farní události předali našemu metropolitovi Nikolajovi první číslo „Dobrého pastyře“, které s radostí přijal jako osobní dar a následně nám udělil své požehnaní a popřál mnoho zdaru do další práce.

Rok 1931: z Husovy třídy na Špilberk

Památneho dne 25. května 1931 se dal na Husově třídě brzy ráno do pohybu velký církevní průvod. Sledování z obou stran hustými špalíry diváků, kráčeli pod vlajčími prapory a chrámovými korouhvkami tři pravoslavní episkopové, 25 duchovních - všichni oblečení ve slavnostní liturgická roucha - a spolu s nimi několik stovek pravoslavných věřících. Za jásavého hlaholu zvonů dospěl o půl deváté průvod k chrámu, před nímž na stožárech vlály státní vlajky: československá, jugoslávská, rumunská, ruská a bulharská.

Jako první se ujal slova obětavý předseda sboru starších Z. Soldát a přivítal vzácné hosty. Poté promluvil jednotliví hosté, nejdříve vладыka Gorazd, který upřímně dojat poděkoval Hospo-

dinu za to, že může posvětit opět nový pravoslavný chrám. Srbský vладыka Josif projev radost nad tím, že se Češi vracejí do pravoslavné Kristovy Církve, v níž se mohou stát hlavními vůdci pro svou všeobecně uznávanou vysokou kulturní úroveň. Ruský episkop Sergij vyjádřil upřímně potěšení z toho, že si pravoslavní Čechové vybudovali chrám v hlavním městě Moravy, země posvěcené stopami slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje, země, jež byla kdysi kolébkou slovanského Pravoslaví. Srdečnými projevy radosti nešetřili ani další hosté a představitelé nepravoslavných církví. Zahajovací část zakončil svým slovem opět hluboce dojatý předseda sboru starších a vzpomenu na zakladatele brněnské famosti prot. Václava A. Ševčíka, jenž se památneho svěcení chrámu už bohužel nedožil.

Pak již byl vладыka Gorazd požádán o biskupské posvěcení chrámu. Nejprve předal chrámové klíče novému duchovnímu správci o. Petru Kauerovi a nato chrám slavnostně posvětil. Otevřený chrám se naplnil do posledního místa, a protože se mnozí dovnitř nevešli, byla sloužena sv. Liturgie souběžně i venku v prostorách za chrámem, u vnější strany apsidy. Uvnitř doprovázel bohoslužebný obřad brněnský chrámový sbor, řízený P. Žerděvem, na volném prostranství za chrámem pak ochotně zpíval pěvecký sbor ruských studentů pod vedením p. Šamraje.

Když byly skončeny slavnostní bohoslužby a radostně zaznělo „Mnoholetí“, odebralo se více než 600 hostů na společný oběd do restaurace v Lužánkách, který byl započat společným zpěvem modlitby Páně a požehnaním přeosvíceného vладыky Gorazda. Při obědě koncertovala vojenská hudba a účastníci setvali v přátelském hovoru téměř až do večera.

Rok 2003: Tak svít světlo vaše...

„Tak svít světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“ (Mat 5, 16) V tomto duchu zakončil své požehnaní Jeho Blaženstvo metropolita Nikolaj, když se po slavnostní bohoslužbě dne 7. 12. 2003 loučil se všemi věřícími v brněnské chrámě. Nabádal nás, abychom měli na paměti Pánova slova, abychom jako pravoslavní křesťané oslavovali Boha tím, že budeme žít svatým životem, neboť jen tak může vnitřní světlo našeho chrámu - naší duše - zazářit i navenek, v podobě

zlatem ozdobeného šatu křesťanských ctností.

Co však tomuto požehnání předcházelo? Je pochopitelné, že událost „znovuvysvěcení“ chrámu sv. Václava v Brně nedosahovala rozměrů historické události z roku 1931. Neznamená to však, že by snad byla méně radostnou a slavnostní. Právě naopak. Vždyť i do té doby pochumné zimní počasí ukázalo svoji přívětivou tvář a rozehlálo přes vitrážová okna zpočátku poněkud prokřehlé věřící, stojící v chrámu v hojném počtu.

V tento nedělní den jsme si připomínali památku sv. velkomučednice Kateřiny. Už od 7 hodin byla podle zvyku sloužena rusínská jitřní, po jejímž konci se věřící odebrali přivítat přijíždějící archijereje. Jeho Blaženstvo vladyka Nikolaj byl spolu s ostatními biskupy přivítán předsedou sboru starších p. Vadimem Kozlovským a mládeží. Jak jinak než tradičním chlebem a solí: vždyť jako chléb je bez soli nepoživatelný, tak i církev bez svého pastýře je „bez duchovní chuti a tmelu“. Poté, co byl vladyka přivítán před dveřmi chrámu jeho duchovním správcem o. Josefem společně s o. Karlem, dalšími kněžími a všemi věřícími, vešel dovnitř chrámu, aby byl v jeho středu pod ambonem slavnostně obléčen do archijerejského liturgického roucha.

Když bylo vše připraveno, vydali se všichni za zpěvu chrámového sboru, vedeného paní Janou Ardaševovou, a za halasného zvuku zvonů na průvod s křížem, Evangeliem a korouhvičkami kolem chrámu. Průvod obešel třikrát chrám a zastavil se před vchodovými dveřmi, kde metropolitá Nikolaj pronesl žehnající modlitby a chrám slavnostně posvětil. Uvnitř chrámu poté započala slavnostní Liturgie. Na samý závěr bohoslužby se ujal slova nejdříve vl. Simeon, aby jako biskup olomoucko-brněnský přivítal drahé hosty-spolubiskupy, pozdravil své věřící a též poděkoval o. Josefovi za obětavé pastýřské vedení brněnské farnosti. Vroucně dojatý o. Josef při té příležitosti ještě jednou všem poděkoval za jejich účast a vyzval je k přesunu do restaurace na Špilberku, kde jsme po vyčerpávajícím dopoledni mohli zasednout ke slavnostním, avšak v té době už postním pokrmům.

Mnozí z nás v duchu vzpomínali na žalmistova slova, kterými se vyznává ze své vděčnosti Hospodinu: „*Jediné věci žádal jsem od Hospodina, a té vždy hledati budu: abych přebýval v domě Hospodinově po všechny dny života svého, spatřoval krásu Hospodinovu a navštěvoval svatý chrám jeho.*“ (Žalm 27,4)

m.d.

Otec Karel Podracký ustanoven duchovním správcem olbramovické farnosti

Jen týden po znovuvysvěcení brněnského chrámu došlo v naší farnosti k další významné události, jež se bezprostředně dotkla mnoha věřících. Dlouholetý člen brněnské farnosti, později diakon a dnes už pravoslavný jerej o. Karel Podracký se rozhodl přijmout duchovní správu v olbramovické farnosti. Jeho rozhodnutí neznamená naprostý odchod ze života brněnské farnosti: i nadále, bude-li moci, k nám bude přicházet, aby v našem chrámu sloužil. Od nynějška však čeká o. Karla s jeho

obětavou mátuškou Annou náročný úkol ve farnosti, která zdaleka nedosahuje počtu brněnských věřících, kde je však stejně potřebná služba oddaného pastýře lidských duší. Ani mátuška Anna neopouští zcela naši farnost; nepřijdou o ni především naši nejmenší, kterým se bude nadále věnovat při výuce náboženství. Za všechny brněnské farníky přeje manželům Podrackým v jejich novém duchovním úkolu hojnou Boží pomoc!

Bůh nás nevslyší, když se modlíme, i kdybychom konali nevíme kolik celonočních bdění a modliteb. Stává se to proto, že nejsme spravedliví. Křivdíme našim bratřím a potom konáme celonoční bdění. Vždyť nadarmo plýtváme bateriemi, protože Bůh nás nebude poslouchat, dokud se nepolepšíme!

starec Paisij Svatohorec

Oslava svátku Narození Pána Ježíše (24.12./6.1.)

Radostným zpěvem vánočních koled začínala ve večerních hodinách 6. dne nového občanského roku oslava pravoslavných Vánoc. V chrámu sv. Václava bylo za účasti duchovních otců Josefa a Karla, smíšeného a mužského pěveckého sboru slouženo nejprve velké povečeří, po němž následovala vlastní vánoční „jitřní“. Jako každoročně vyčkávala i letos naše brněnská farnost na andělský hlas z Betléma, který kdysi pastýřům zvěstoval slavnou novinu o tělesném narození Spasitele světa. Vedení našimi bdícími pastýři, mohli jsme i my zaslechnout Boží anděly, zpívající „Sláva Bohu na výsostech a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle!“ Ten, jenž byl v lůně Panny nazván Emanuelem (Iz. 7, 14), probudil opět po roce v našich srdcích radost a požehnanou lásku k Bohu i lidem.

Na druhý den pokračovala naše radost slavností sv. Liturgií, a jen co si po ní věřící na chvíli odpočali, už přicházeli mnozí z nich na brzkou večerní bohoslužbu (v 15 hod.).

Navečer jsme se pak v hojném počtu sešli na Radnici Brno-střed ke každoroční „světské“ oslavě tohoto svátku. K velkému překvapení a radosti všech k nám zavítali i předsedkyně Ústavního soudu paní Dagmar Lastovecká, starosta pro Brno-střed pan Josef Kameníček, konzulární zástupci Ruské federace a Ukrajiny a další hosté. I tento rok se „pod jednou střechou“ shromáždili pravoslavní věřící různých národností. Dokladem toho byl i program, jehož základem tvořilo vystoupení svatováclavského smíšeného a mužského sboru, sestávající z koled českých, ruských, ukrajinských, rusínských a srbských. Vystoupil zde i slovenský dětský pěvecký sbor Pučik a nakonec počtem sice nevelký, zato však slovancky vřelý pěvecký soubor studentek z Katedry ukrajinistiky brněnské Filosofické fakulty. Po téměř hodinovém programu pozval o. Josef všechny přítomné k vydatnému pohoštění, které mnozí využili k zajímavým setkáním a plodným rozhovorům.

Krátká oznámení

- Radujeme se z Vašeho zájmu o nově založený brněnský pravoslavný věstník Dobrý pastýř. Protože časopis vychází v omezeném nákladu a ne všichni zájemci si jej stačili zakoupit, rozhodli jsme se vystavit jeho internetovou podobu i na webových stránkách brněnské pravoslavné farnosti (www.pravoslavbrno.cz). K dispozici Vám zde budou jednotlivá čísla, jež by měla vycházet přibližně ve čtvrtletním intervalu.
- Prosíme všechny, kteří vlastní jakékoli zajímavé **materiály o historii a životě naší brněnské farnosti**, aby nám do nich umožnili nahlédnout. Rádi bychom Vašich cenných zdrojů využili pro další čísla našeho časopisu.
- Prosíme poctivého čtenáře, který si před několika lety vypůjčil **farní kroniku**, aby ji urychleně vrátil do chrámu či na farní úřad. Kronika měla by sloužit všem a měla by být přístupná každému, kdo se chce poučit o dějích naší farnosti a pravoslaví v Brně vůbec.
- V době uzávěrky 2. čísla „Dobrého pastýře“ se někteří členové naší farnosti v čele s o. Josefem a o. Karlem připravovali na dlouhou očekávanou **poutď do Svaté Země** (2. – 8. února). Vrátime-li se živi a zdraví, přineseme Vám o této cestě podrobnější zprávu v dalším, již paschálním 3. čísle.
- „Pravoslavný biskup poctil opata monastýru žezlem.“ Tak zněl titulek článku v brněnské Rovnosti ze dne 26. 1. 2004, který přinesl zprávu o oficiálním jmenování o. jeromonacha JOAKIMA (Romana Hrdého) **igumenem** a duchovním správcem monastýru sv. Gorazda v Hrubé Vrbce. Třicetiletý o. Joakim se tak stává nástupcem o. schiarchimandrity Kyrila (Pospíšila), který odešel k Pánu v loňském roce ve věku 77 let. Po sedmi letech duchovního vzdělávání v ruské Trojicko-sergejevské lavře se o. Joakim, ro-

dák ze Strážnice, vrací do českého prostředí, aby pokračoval ve své pastýřské práci. Vladyka Simeon mu při této příležitosti předal starobylé biskupské žezlo, jež patřilo ruskému vladykovi Sergejovi, biskupu více než 50 tisíc ruských pravoslavných, kteří žili v Československu za I. republiky. Našemu nově jmenovanému igumenovi ze srdce přejeme hodně Boží pomoci a „mnohá léta!“

S pohnutím srdce oznamujeme, že dne 5. ledna 2004 nás opustil ve věku nedožitých 92 let drahý pan VLADIMÍR HIBRANT, dlouholetý předseda sboru starších brněnské farnosti. Narodil se r. 1912 v Sofijejce na Ukrajině jako syn volyňských Čechů. Profesí majitel zámečnické dílny, narukoval po vypuknutí polsko-německé války 1. 9. 1939 jako desátník do polské armády. Zažil bombardování Krakova, zajetí ruskou armádou, vyhlášení Velké vlastenecké války r. 1941; r. 1944 vstoupil jako dobrovolník do Československého armádního sboru generála L. Svobody a účastnil se jeho úspěšných bojových operací, zakončených osvobozením naší vlasti. Po válce se podobně jako mnozí volyňští Češi vrátil zpět do vlasti. Jako předseda brněnské pravoslavné obce se zasloužil o získání chrámových zvonů a zbudování zvonice s baptistériem. Věčná mu paměť!

Dne 5. 1. 2004 nás zasáhla další smutná zpráva o tragickém úmrtí mladého bratra v Kristu MARWANA MASSOWA, jenž odešel k Pánu ve věku nedožitých 20 let. Mladý Marwan pocházel z Jordánska a dlouhodobě žil v České republice. Poslední rozloučení se konalo v pravoslavném chrámu sv. Václava na Gorazdově ulici v Brně. Věčná paměť!

O Boží spravedlnosti

Otče, co zvláštního mají svatí oproti ostatním lidem, čím tolik vynikají a za co přijímají od Boha jeho blahodat'?

Naši svatí měli Boží spravedlnost a ne lidskou.

A co je to, otče, Boží spravedlnost?

Představ si, že za stolem sedí dva lidé a mají před sebou talíř, na kterém je deset švestek.

Jestliže jeden z nich pro svoji chamtivost a labužnictví sní sedm a druhému nechá tři, tehdy je v nepravu a druhému křivdí. Toto je ne-spravedlnost.

Jestliže řekne: „Vždyť jsme dva a švestek je deset – každému z nás tedy patří pět,“ a sní pět a druhému nechá dalších pět, v tom případě uplatňuje tento člověk lidské právo a má lidskou spravedlnost. Kvůli tomuto lidskému právu se často utíkáme k soudům, abychom našli spravedlnost.

Jestliže si však všimne, že druhému bratru švestky chutnají a bude předstírat, že jemu nechutnají – sní jen jednu a druhému řekne: „Můj bratře, vezmi si a sněz i ostatní švestky, protože mně nechutnají, trochu mi dokonce i škodí, a proto bude lepší, abych už další nejedl,“ – tehdy má Boží spravedlnost. Pro Boží spravedlnost dává přednost tomu, aby mu bylo podle lidského chápání ukřivděno. Boží blahodat' však mnohonásobně odmění jeho obět. Takový člověk bývá obdarován Boží blahodatí v nadměrné míře.

starec Paisij Svatohorec

Ptáte se, zda existovala Noemova archa?

Neznámý svět víry

Dlouhé roky byl obyvatelům bývalého Sovětského svazu vmlouván názor, že celosvětová potopa a historie Noemovy archy je pouhý mýtus, který nemá nic společného s vědeckým poznáním. Nedávno však byly zpřístupněny tajné materiály bývalé sovětské rozvědky, vydávající svědectví o tom, že ještě ve 40. letech upozoroval jistý letec, který prolétal nad horou Ararat, na jejím vrcholu pozůstatky obrovského plavidla, zamrzlého ve vysokohorském jezeře...

Co vlastně víme o Noemově arše? Lidské pokolení se začalo prostřednictvím dětí Adama a Evy rychle rozrůstat. Z pokolení Šétova vyšli zbožní a čestní lidé – synové Boží, zatímco z pokolení Kainova vyšli lidé hříšní a zlí – synové lidští. Když se pak potomci Kaina a Šéta spolu smísili, stali se všichni zvrhlými a hříšnými. Z celého lidského pokolení zůstal spravedlivým pouze Noe se svou rodinou. Tehdy se Bůh rozhodl, že celou zemi „očistí“ od hříšného lidského pokolení a spravedlivého Noema spolu s jeho rodinnými příslušníky zachrání: aby z něho mohlo vyrůst nové lidské pokolení.

Bůh se Noemovi zjevil a předem mu oznámil, že na zemi sešle velkou potopu, aby ze země vyhladil všechny hříšné. Noemovi přikázal, aby postavil archu – dostatečně prostornou loď, do které by se vešla celá jeho rodina i vybraná zvířata. Noe obdržel přesné rozměry tohoto plavidla: mělo být 300 loktů dlouhé, 50 loktů široké a 30 loktů vysoké (tj. 150 x 25 x 15 metrů). Na tehdejší dobu to byla grandiózní stavba.

Později, v době racionalismu (zvláště od 18. stol. – pozn. překl.), se začaly objevovat zprávy zpochybňující reálnost událostí, které byly zaznamenány v Bibli: historie Noemovy archy se tak stávala pouhým mýtem.

Není proto divu, že první důkazy o historických událostech Noemova života, našli vědci... kde jinde než opět v mytologii. Ukázalo se totiž, že u různých národů, které mezi sebou neměly žádné vztahy a které žily na zcela různých kontinentech, existují obsahově velmi podobná podání o potopě a záchraně vybraných lidí.

Druhý důkaz historické hodnověrnosti celosvětové potopy přinesl současný geologický výzkum, který ve zkamenělých částech hornin objevil svědectví o této celosvětové katastrofě. Zcela nesporný důkaz celosvětové potopy a Noemova příběhu by však mohlo poskytnout nalezení samotné Noemovy archy.

V Bibli se říká, že se archa zastavila na araratských horách. Velký Ararat je hora vysoká 5165 metrů, jejíž vrchol je pokryt více než 1 km² ledu. Na počátku 50. let uskutečnili horolezci dva pokusy, které měly vést k nalezení Noemovy archy. Oba však kvůli silným sněhovým bouřím skončily nezdarem. Další pátrání rovněž velmi ztěžoval fakt, že se hora Ararat nachází v hraničním pásmu tří států, které mezi sebou uzavřely dohodu o zákazu jakýchkoli výstupů na Ararat.

Objevit Noemovu archu se podařilo až francouzskému horolezci Fernandu Navarrovi. Zpráva o tomto objevu z roku 1955 se stala okamžitou senzací.

Navarro našel archu zamrzlou v ledu horního jezera ve výšce 5 km nad mořem a dokázal odříznout i malou část dřevěného pláště lodi. Radioaktivní analýza, uskutečněná nezávisle na sobě v několika zemích, potvrdila stáří plavidla – přibližně 5 tisíc let. Navarrova expedice byla uskutečněna bez oficiálního povolení, takže při ní došlo i k tomu, že byl Navarro ostřelován pohraniční stráží a dokonce zadržen ve vězení. Později byl naštěstí i s fotografickými filmy a s částí dřevěného žebra lodi propuštěn na svobodu.

Navarro ovšem nebyl prvním hledačem archy.

Ve 3. století před Kr. psali babylonští a řečtí historici o tom, že v kurdských horách na území Arménie se nachází starověká archa, ze které lidé seškrabují smůlu a používají ji jako protijed nebo na různé amulety. Josephus Flavius ve svém díle Židovské starožitnosti (1. stol po Kr.) psal, že mnozí lidé přinášeli z Araratu drobné části archy. V roce 180 po Kr. to dosvědčoval i Theofanos Antiochijský.

V 19. století se objevilo několik zpráv o očitých svědčích pozůstatků archy, a Turkové dokonce vyprávěli, že se jim podařilo dostat i do samotného nitra lodi, která, jak se ukázalo, byla uvnitř rozdělena na několik částí, zaplněných ledem.

V roce 1916 zpozoroval archu ruský letec Roskovičij, který tehdy prolétal kolem vrcholu hory.

Navarro však byl jediným, kterému se podařilo svými fotografickými záběry a vědeckými výzkumy průkazně potvrdit existenci archy. Po něm se na Ararat vydalo ještě několik expedic, které přinesly nová svědectví a části lodního pláště.

Výstupy na horu pokračovaly až do poloviny 70. let, kdy turecká vláda další výstupy na horu zakázala.

*z knihy Něpoznannyyj mir very,
(Sretěnský monastýr, Moskva 2002)
přeložil m.d.*

Poznámka překladatele

V poslední době byly vyslány na Ararat nové vědecké expedice a znovu potvrdily přítomnost majestátního dřevěného plavidla „velikosti fotbalového hřiště“. Naše veřejná média o tomto objevu prozatím svorně mlčí.

Pokání je pouze tehdy opravdové, když člověk pocítí své hříchy, kterými urazil svého Stvořitele, zanechá hříšného života, vyzná nad ním svou lítost a stane se hodným odpuštění Boží milostí skrze kněžské rozhřešení. Jestliže nezanedchá hříšného života, byť by se i kál, nedosáhne pravého pokání, ale má nebezpečně nadměrnou naději na Boží milost, která je stejně jako beznaděj jen dalším hříchem.

ctihodný Makárij Optinský

Pascha

**„Nechte dítetek přijít
ke mně“**

*Milé děti,
blíží se Velikonoce neboli Pascha,
svátek Vzkříšení Pána Ježíše Krista, který svou smrtí na kříži ukázal
lidem velikou lásku a cestu spásy. Co bychom si měli k tomuto svátku
připomenout?*

Slovo „pascha“ znamená „přechod“. Pro Izraelity znamenala Pascha přechod přes Rudé moře, kdy byli s Boží pomocí vysvobozeni z egyptského zajetí.

Pro nás křesťany je Pascha přechodem od smrti k životu a radosti. Vždyť Kristus se nechal dobrovolně ukřižovat, aby svým zmrtvýchvstáním zvítězil nad smrtí. Proto je den Paschy pro křesťany tím největším a nejradostnějším svátkem.

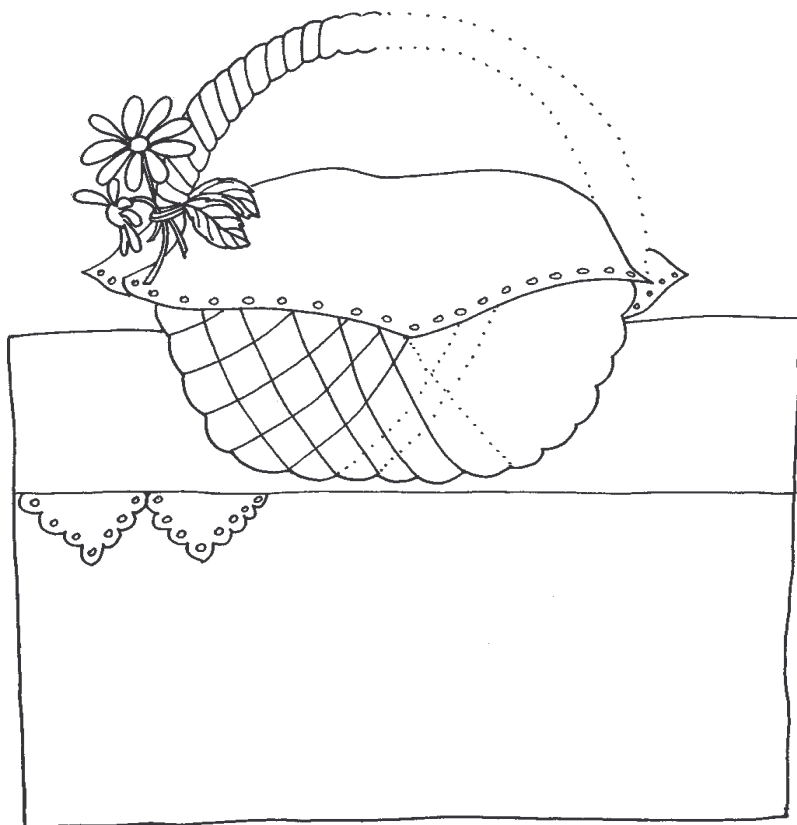
Největšímu svátku předchází Velký půst, doba pokání, kdy častěji navštěvujeme chrám, abychom se vroucně pomodlili za své blízké, abychom přistupovali ke svaté zpovědi a duchovně se očistili.

Půst také znamená, že se usilovně snažíme vyhýbat svým špatným návykům, že bojujeme s vlastní tvrdohlavostí, leností, závistí, sklonem k pomlouvání. K této léčbě duše nám má pomoci i léčba tělesná. Bude se po dohodě s rodiči zdržovat některých jídel. Nezapomínejme však, že bojovat s našimi vášněmi a hříchy musíme každý den, nejen v období postu. Někdy se nám bude dařit bojovat s našimi hříchy lépe, někdy hůře. Nikdy se však nesmíme přestat snažit. Rodiče a váš duchovní otec vám jistě ve vašem snažení pomohou.

Spoj čarou části vět, které patří k sobě:

Květná neděle	je svátek vítězství Pána Ježíše Krista nad smrtí
Tajemná večeře	je místo, kde Židé ukřižovali Krista
Golgota	je událost, jíž Kristus ustanovil svatou tajinu Přijímání
Jidáš	připomíná vjezd Ježíše Krista do Jeruzaléma
Pascha	zradil Krista za třicet stříbrných

Dokonči obrázek velikonočního košíku a vybarvi ho. Do spodní části obrázku nakresli vše, co poneseš o Velikonocích ve svém košíku do chrámu k posvěcení.

Nevěřící Francouz

Jeden Francouz se v doprovodu svého arabského průvodce vydal na pouť do hlubiny pouště. Den co den padal Arab na svá kolena, aby se na rozpáleném písku úpěnlivě modlil ke svému Bohu. Jednou večer se nevěřící Francouz Araba zeptal:

„Odkud víte, že existuje Bůh?“

Průvodce se na chvíli zamyslel, zahleděl se do pohrdlivých očí Francouze a odpověděl:

„Odkud vím, že existuje Bůh? A odkud vy vyvozujete, že předešlou noc kolem našeho tábořiště prošel velbloud a ne člověk?“

„No, to je přece jasné: podle stop, které velbloud v písku zanechal,“ odpověděl nevěřící Francouz.

Arab se zahleděl na zapadající slunce, naplňující svou plamennou září celý horizont, a odpověděl:

„Ale toto nejsou stopy člověka!“

Postní recepty

Velký půst

Velký půst je nejdelším postem, trvá sedm týdnů, od Masopustní neděle do Paschy. Jde o přísný půst, je povolena jen strava rostlinného původu (zelenina, ovoce, luštěniny, obiloviny, houby, med apod.), naopak není povolena strava živočišného původu (maso, mléko, vejce, sýry) ani ryba.

Rybu je povoleno jíst o Velkém postu jen o dvou svátcích – na **Zvěstování Přesvaté Bohorodice 7.4./25.3.** a na **Vjezd Páně do Jeruzaléma 23.4./10.4.**

Nejpřísnější půst se o Velkém postu drží v prvním a posledním týdnu (tzv. strastný týden). Někteří zbožní křesťané se v tyto dny snaží omezit v jídle, mnozí se zřeknou jídla vůbec (vždy však s požehnáním duchovního), někteří dokonce ani nepijí. Jiní si připravují malé množství jídla bez oleje a takto upravené jídlo jedí i ve středy a pátky po dobu celého Velkého postu. Přísnost, nebo naopak úlevy v postu bychom si nikdy neměli stanovovat sami, ale pouze po domluvě a s požehnáním našeho duchovního otce (zpovědníka), který by měl dobře znát naši duchovní i fyzickou připravenost. Často se vyskytují vážné příčiny, pro které není možné půst vždy řádně dodržovat, např. nemoc, těhotenství, druh a obtížnost našeho zaměstnání apod. Naopak mnozí lidé chtějí „rychle pokročít“ v duchovním životě a nakládají na sebe úkoly, které neodpovídají jejich skutečným možnostem. Proto vždy žádejme na veškeré své dílo a skutky požehnání kněze.

Jídla je zapotřebí přijímat každý den jen tolik, aby se tělo posílilo a bylo přítelem a pomocníkem duše v konání ctností. Může se totiž snadno stát, že v zesláblém těle ochabne i duše.

sv. Serafím Sarovský

Plněná rajčata

10 rajčat, 1 cibule, 1 strouček česneku, 4 lžíce olivového oleje, 1 lilek, 3 zelené papriky, pepř, sůl, celerová nat'

Z omytých rajčat seřízíme vršky, vybereme semínka a necháme okapat šťávu. Na oleji orestujeme nadrobno nakrájenou cibuli, přidáme rozetřený česnek, na kostičky nakrájený lilek, nakrájenou papriku, nasekanou celerovou nat', pepř a odstraněné vnitřky rajčat. Mícháme a asi 30 min. dusíme pod pokličkou. Sejmeme z plotny, osolíme a necháme vychladnout. Směsí naplníme rajčata, poskládáme je na talíř a vložíme do lednice. Podáváme jako předkrm.

Kmínová polévka

1 lžíce kmínu, 4 lžíce oleje, 3 lžíce hl. mouky, petrželová nat', sůl, osmažené kostičky chleba

Z mouky a oleje připravíme jíšku. Když začne hnědnout, přidáme kmín, zalijeme vodou a 15 min. povaříme. Ke konci vaření osolíme a přidáme sekanou petrželku. Podáváme s kostičkami orestovaného chleba nebo housky.

Rýžová kaše s rozinkami

150 g rýže, 1 l vody, 3 lžice sušeného sojového mléka nebo sojové smetany, vanilkový cukr, 150 g cukru, 100 g rozinek, mletá skořice

Opranou rýži uvaříme do měkka ve vodě, ve které jsme rozmíchali sojové mléko a vanilkový cukr. Do hotové kaše vmícháme rozinky a cukr, rozdělíme do misek a posypeme skořicí.

Papula (fazolová kaše)

500 g bílých fazolí, 3 stroučky česneku, 1 dcl oleje, 1 lžice mleté sladké papriky, petrželová nať, sůl, pepř

Nejprve fazole namočíme na noc do studené vody. Druhý den je dáme ve stejné vodě vařit. Po pár minutách varu fazole scedíme, zalijeme horkou vodou a uvaříme do měkka. Hotové fazole scedíme a propasírujeme. Na lehce rozehrátém oleji krátce orestujeme nasekaný česnek a papriku. Přidáme fazolovou kaši, osolíme, opepříme, promícháme a chvíli restujeme. Kaši uhladíme lžící na talíře, poprášíme paprikou a sypeme petrželkou. Podáváme s kysaným zelím nebo nakládanou zeleninou.

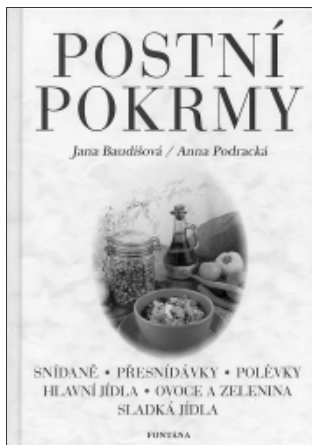
Medový koláč

200 g krupice, 1 lžice hl. mouky, 500 g medu, 100 g vlašských ořechů, 1 prášek do pečiva

Nejprve promísíme prášek do pečiva se lžící mouky a krupicí. Přidáme med, nahrubo nasekané ořechy a vypracujeme těsto, které nalijeme na olejem vymazaný plech. Pečeme v dobře vyhřáté troubě na silný výkon, po 10 minutách zmírníme.

Všechny postní pokrmy v tomto čísle Dobrého pastýře pocházejí z balkánské kuchyně.

„Recepty postní kuchyně“ sestavila mátuška Anna Podracká

Knihu Postní recepty si můžete zakoupit v našem brněnském chrámu sv. Václava. Obsahuje širokou nabídku postních jídel od přesnídávek, přes polévky, hlavní jídla až po moučníky a saláty. Kuchařka je doplněna přehledem postních období v církevním roce a zamyšlením o vztahu člověka k přírodě a o stravě z pohledu Bible.

Obsah

O pokoře	1
Slovo úvodem	2
O svátcích	
Obětování Páně.....	3
Příprava k Velkému postu	5
Životy svatých	
Svatý vladyka Dositej (Vasić).....	6
Pravoslaví v zrcadle české literatury	
Karel Havlíček Borovský – Svátek pravoslavnosti.....	9
O radosti být pravoslavným křesťanem	12
Sv. Jan Kronšadtský	
Liturgika	
Po stopách Velkého kánonu sv. Ondřeje Krétského.	15
Zamyšlení	
Znovu Božími dětmi.....	19
Ze života naší farnosti	
(Znovu) vysvěcení chrámu sv. Václava v Brně.....	21
Otec Karel Podracký ustanoven duchovním správcem olbramovické farnosti.....	23
Oslava svátku Narození Pána Ježíše (24.12./6.1.)....	24
Krátká oznámení.....	24
Neznámý svět víry	
Ptáte se, zda existovala Noemova archa?.....	26
„Nechte dítek přijít ke mně“	
Pascha.....	28
Postní recepty	
Velký půst.....	30

Číslo 2/2004 brněnského pravoslavného věstníku vydáno u příležitosti svátku Obětování Páně

Pro vnitřní potřebu vydává redakční rada brněnského pravoslavného věstníku „Dobrý pastýř“. Odpovědný redaktor: Michal Dvořáček; členové redakční rady: Jaroslav Černocký, Marek Malík, Jan Zbyněk Zavřel, Marie Křížková, Vladimír Štěpánek, Igor Smal-Stotskyj, David Sýkora. Další přispěvatelé článků: mátuška Anna Podracká. Grafická úprava: Joakim T. Bílek, Jan Zbyněk Zavřel, na OpenOffice.org. Perokresby na obálce: Marek Malík. Kontakt: dobrypastyr.brno@email.cz

<http://www.pravoslavbrno.cz>